

MRF 2022.228

Planklagenævnets afgørelse af 8. juli 2022, j.nr. 22/01333 og 21/11945

Ikke medhold i klage over miljøvurdering af kommuneplantillæg og lokalplan og klage over lokalplan for en kommende udvidelse af Esbjerg Havn i 76 ha af Vadehavet, da miljøvurderingen fandtes baseret på tilstrækkelig opdateret viden om projektets påvirkning af det nærtliggende Natura 2000-område Vadehavet og bilag IV-arter.

I september 2021 vedtog Esbjerg Kommune kommuneplantillæg nr. 2018.13 og lokalplan nr. 01-100-0007, Udvidelse af Esbjerg Havn, med tilhørende miljørapport. Planområdet ligger på søterritoriet sydøst for den nuværende havnegrænse for Esbjerg Havn, der er en større erhvervshavn placeret i den nordlige del af Vadehavet. Planområdet omfatter ca. 76 ha af Vadehavet, hvoraf ca. 59 ha til nye havnelandarealer, mens ca. 17 ha uddybes til nye sejlbare vandarealer og sejlrender. Nærmeste Natura 2000-område er N 89, Vadehavet, og planområdet ligger umiddelbart nordvest for Natura 2000-området. I kommunens miljøvurdering af planforslaget indgik tillige en konsekvensvurdering af planens påvirkning af Natura 2000-området. Danmarks Naturfredningsforening, Esbjerg og Fanø (DN) klagede over miljøvurderingen, mens en lokal borger klagede over lokalplanen. Klagerne gjorde først og fremmest gældende, at miljøvurderingen var mangelfuld, og at der ikke var sikkerhed for, at

der ikke skete skade på de arter og naturtyper, som Natura 2000-området var udpeget for, og at udvidelsen af havnen vil kunne medføre en betydelig negativ påvirkning af bilag IV-arter. Planklagenævnet (formanden) behandlede i afgørelsen indsigelserne over miljøvurderingens manglende opfyldelse af planhabitatbekendtgørelsen i relation til Natura 2000-konsekvensvurderingen og bilag IV-arter, om miljøvurderingens minimumskrav til alternativer var opfyldt, om kommunen i forbindelse med planvedtagelsen kunne opdele et projekt i flere mindre dele, og om kommunen havde overholdt planlovens § 27. Efter en omfattende gennemgang af miljøvurderingen fandt Planklagenævnet, at miljøvurderingen opfyldte kravene i planhabitatbekendtgørelsen og miljøvurderingsloven, da miljørapporten fandtes baseret på tilstrækkelig opdateret viden, ligesom Planklagenævnet afviste, at planlovens § 27 var tilsidesat, da kommunen ikke var forpligtet til at imødekomme indsigelser mod lokalplanforslaget.

Kommentar: Afgørelsen giver anledning til to principielle kommentarer. Den ene er, at kommunen ikke havde kompetence til at vedtage planer for fremtidig anvendelse af søterritoriet, da det er åbent, at hverken kommuneplantillæg eller lokalplan er omfattet af den særlige undtagelse for lokalplanlægning på søterritoriet i byomdannelsesområder, når der er tale om en udvidelse af erhvervshavn. Der kan herved henvises til **MRF 2021.63 Pkn** og Planklagenævnets egen offentliggørelse af principielle afgørelser i PKNO nr. 7. Da det må forventes, at Planklagenævnet af egen drift påser, om kommunen overhovedet har kompetence til at vedtage planer på søterritoriet, burde Planklagenævnet derfor have ophævet kommuneplantillæg og lokalplan for den kommende udvidelse af Esbjerg Havn. Den kommunale plankompetence må således afvente, at arealet på søterritoriet er fyldt op, hvilket kræver en tilladelse fra Kystdirektoratet på grundlag af statens højhedsret, hvor der naturligvis skal foretages forudgående miljøvurdering og konsekvensvurdering. Den omstændighed, at Naturklagenævnet i MAD 1999.1113 Nkn om en tidligere udvidelse af Esbjerg Havn overså, at planloven ikke finder anvendelse på søterritoriet, kan ikke ændre herved. Se uddybende Pagh og Haugsted: *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udg., 2022, s. 335 f. Den anden kommentar vedrører klagen over miljørapporten og konsekvensvurderingen efter planhabitatbekendtgørelsen. Hverken miljørapporten eller konsekvensvurderingen efter planhabitatbekendtgørelsen udgør en afgørelse, som kan påklages, men hvis der i en klage over et kommuneplantillæg eller en lokalplan fremsættes indsigelser mod miljøvurderingen og eller vurderinger efter planhabitatbekendtgørelsen, skal disse indsigelser naturligvis prøves fuldt ud af Planklagenævnet i forbindelse med prøvelse af gyldigheden af lokalplan og kommuneplantillæg. For en uddybning af Planklagenævnets begrundelse for denne praksis samt

MRF 2022.228

*kritikken heraf se **MRF 2021.79 Pkn**, **MRF 2022.63 Pkn** og **MRF 2022.221 Mfk** med kommentarer. Det er tydeligt, at Planklagenævnet i nyere praksis er optaget af denne prøvelse af disse EU-retligt funderede krav til oplysningsgrundlaget for det vedtagne plangrundlag, men for Planklagenævnet er der naturligvis kun anledning til at prøve, om disse krav er opfyldt, hvis kommunen overhovedet har stedlig kompetence til at vedtage planerne. Dette var åbenbart ikke tilfældet i denne sag, hvorfor Planklagenævnet af egen drift bør genoptage sagen og ophæve kommuneplantillæg og lokalplan for at undgå misforståelser i kommunerne.*

Afgørelse i klagesag om Esbjerg Kommunes endelige vedtagelse af lokalplan nr. 01-100-0007 og kommuneplantillæg nr. 2018.13, Udvidelse af Esbjerg Havn, med tilhørende miljørapport

22/01333 og 21/11945

Esbjerg Kommune vedtog den 6. september 2021 endeligt kommuneplantillæg nr. 2018.13 til kommuneplan 2018-30 og lokalplan nr. 01-100-0007, Udvidelse af Esbjerg Havn, med tilhørende miljørapport.

Danmarks Naturfredningsforening, Esbjerg og Fanø, har klaget over miljøvurderingen.

En omboende til planområdet har klaget over vedtagelsen af lokalplanen.

I denne afgørelse har Planklagenævnet behandlet følgende spørgsmål:

- Om planhabitatbekendtgørelsens regler om Natura 2000-områder er overholdt i forhold til påvirkning af fugle på udpegningsgrundlaget for F51 og F57, pattedyr (grå sæl, marsvin, odder og spættet sæl), fisk (særligt snæbel) og naturtype (vadeflade) på udpegningsgrundlaget for H78, samt ændret udløbspunkt for urensset spildevand.
- Om planhabitatbekendtgørelsens regler om bilag IV-arter er overholdt i forhold til påvirkning af vandflagermus, strandtudse og snæbel.
- Om miljøvurderingslovens minimumskrav til en miljøvurdering er opfyldt, herunder i forhold til alternativer og vandområdeplaner for kystvand nr. 121, [F2], og kystvand nr. 119, Vesterhavet, Syd.
- Om kommunen i forbindelse med planvedtagelsen har overholdt planlovens § 27, stk. 1.
- Om kommunen ifølge planloven må opdele et oprindeligt samlet projekt i mindre dele.

Planklagenævnet kan ikke give medhold i klagerne. Det betyder, at lokalplanen og den tilhørende miljørapport fortsat gælder.

Indhold

1. Sagens oplysninger 4

1.1. Området og plangrundlaget 4

1.2. Klagerne og bemærkningerne hertil 5

2. Planklagenævnets bemærkninger og afgørelse. 5

2.1. Planklagenævnets kompetence og prøvelse. 5

2.1.1. Generelt om Planklagenævnets kompetence. 5

2.1.2. Planklagenævnets prøvelse. 6

2.2. Påvirkning af Natura 2000-område. 6

2.2.1. Generelt om Natura 2000-områder i forbindelse med planvedtagelser 6

2.2.2. Generelt om den konkrete plan og Natura 2000-område N89, Vadehavet 10

2.2.3. Fuglebeskyttelsesområderne F51 og F57. 10

2.2.4. Pattedyr (gråsæl, spættet sæl, marsvin og odder) og fisk (særligt snæbel) på udpegningsgrundlaget for habitatområde H78. 13

2.2.5. Den marine habitatnaturtype vadeblade på udpegningsgrundlaget for H78 17

2.2.6. Ændret udløbspunkt for helt eller delvist urensset spildevands betydning for det nærliggende Natura 2000-område. 21

2.3. Påvirkning af bilag IV-arter (vandflagermus, strandtudse og snæbel) 23

2.3.1. Klagen. 23

2.3.2. Generelt om bilag IV-arter i forbindelse med miljøvurderinger og planvedtagelser 24

2.3.3. Økologisk funktionalitet 25

2.3.4. Krav til tilvejebringelsen af oplysninger om bilag IV-arter 26

2.3.5. Planklagenævnets vurdering. 27

2.4. Retsgrundlag for miljøvurderingen. 29

2.5. Kommunens miljøvurdering. 29

2.5.1. Miljøvurderingsloven generelt 29

2.5.2. Generelt om indhold af miljørapporten. 30

2.5.3. Afgrænsningsfasen. 30

2.5.4. Vandområdeplaner (kystvandområde nr. 121, [F2] og nr. 119, Vesterhavet, Syd) 33

2.5.5. Alternativer 40

2.6. Inddragelse af offentligheden og håndtering af indsigelser 42

2.6.1. Klagen. 42

2.6.2. Generelt om inddragelse af offentligheden og håndtering af indsigelser 42

2.6.3. Planklagenævnets vurdering. 43

2.7. Opdeling af et oprindeligt projekt i mindre dele. 43

2.7.1. Klagen. 43

2.7.2. Planklagenævnets vurdering. 43

3. Afsluttende bemærkninger 43

1. Sagens oplysninger

1.1. Området og plangrundlaget

Området

Sagen vedrører [lokalplan nr. 01-100-0007, Udvidelse af Esbjerg Havn](https://dokument.plandata.dk/20_9573837_1631005609138.pdf) (https://dokument.plandata.dk/20_9573837_1631005609138.pdf).[1]

Planområdet ligger på søterritoriet sydøst for den nuværende havnegrænse for Esbjerg Havn. Havnen er en større erhvervshavn med betydelige støjende aktiviteter, og er placeret i den nordlige del af Vadehavet, der er stærkt tidevandspåvirket. I kort afstand vest for Esbjerg Havn ligger Fanø, som danner en barriere og giver det lavvandede farvand omkring havnen læ mod Nordsøen. Gennem to dybe render [F2] og Knudedyb henholdsvis nord og syd om Fanø, blotlægges og oversvømmes vaderne øst for Fanø to gange dagligt af tidevandet. Det medfører betydelige og jævnlige vandstrømme samt skiftende vandstande i Vadehavet. Med vandudskiftningen flyttes store mængder sand frem og tilbage mellem Nordsøen og Vadehavet.

Planområdet omfatter ca. 76 ha af Vadehavet, heraf bliver ca. 59 ha til nye havnelandarealer mens ca. 17 ha uddybes til nye sejlbare vandarealer og sejlrender. Med vedtagelsen af lokalplan nr. 01-100-0007 bliver området en del af byzonen. Området/projektet fremgår af Bilag 1 med billedmateriale sidst i denne afgørelse.

Det vedtagne plangrundlag

Lokalplanen muliggør en udvidelse af Esbjerg Havn med ca. 575.000 m² nyt havneareal, 350 m kaj og en dobbelt rampe til af- og pålæsning af gods. Arealerne planlægges indledningsvis anvendt til oplag for udslibning af projektgods til havmølleparker. Senere kan der opstå et vist behov for etablering af forskellige virksomheder, derfor indeholder plangrundlaget mulighed for bebyggelse.

Etablering af havneudvidelsen forventes igangsat i 2. halvår af 2021. Hele etappen vil kunne etableres over en periode på ca. 5 år. Arealet vil kunne tages i brug, efterhånden som etappen udbygges. Det forventes, at ca. halvdelen af arealet kan indgå i havnens drift i det 3. år.

I forbindelse med planvedtagelsen er der udarbejdet:

- Miljøkonsekvensrapport og miljørapport, november 2020 (herefter kaldet "miljørapporten").

Natura 2000

Nærmeste Natura 2000-område, N89, Vadehavet, er meget stort og dækker hele den danske del af Vadehavet på 149.869 ha (næsten 1.500 km²). N89 er derfor opdelt i fire habitatområder og ni fuglebeskyttelsesområder. Heraf vurderes habitatområde nr. 78, Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde, fuglebeskyttelsesområderne nr. 51, Ribe Holme og enge med Kongeåens udløb, fuglebeskyttelsesområde nr. 53, Fanø, og fuglebeskyttelsesområde nr. 57, Vadehavet at være relevante for projektet. Planområdet ligger umiddelbart nordvest for N89. Natura 2000-området fremgår af Bilag 1 med billedmateriale sidst i denne afgørelse.

Udpegningsgrundlaget i H78 er for så vidt angår de marine dele af området bl.a. naturtyperne vadeflade, bugt, lagune og rev og arterne marsvin, gråsæl, spættet sæl, havlampret og snæbel.

Udpegningsgrundlaget i F51, F53 og F57 består af en lang række arter af bl.a. vadefugle, terner, andefugle, gæs.

Vandområdeplaner

Vadehavet er i henhold til de statslige vandområdeplaner for 2015-2021 placeret i vandområdedistrikt 1, Jylland og Fyn i hovedoplandet 1.10 Vadehavet og inden for kystvandsområde nr. 121, [F2]. Derudover vil klappning af ikke-genanvendeligt materiale fra anlægsaktiviteter foregå på de to store klappladser vest for Fanø, Klapplad nr. 2B-Vesterhavet og Klapplad nr. 3B-Vesterhavet i kystvandsområde nr. 119, Vesterhavet, Syd. Afgrænsningen af disse vandområder, som planområdet ligger inden for, eller som ligger i nærheden af planområdet, fremgår af miljørapportens figur 9.1, s. 294. Figur 9.1 kan ses af Bilag 1 med billedmateriale sidst i denne afgørelse.

1.2. Klagerne og bemærkningerne hertil

Planklagenævnet har under sagens behandling modtaget de dokumenter vedrørende sagens indhold, der fremgår af Bilag 2 sidst i denne afgørelse.

Planklagenævnet modtog klagen fra kommunen henholdsvis den 21. oktober 2021 og den 3. februar 2022.

Der er også klaget over kommunens afgørelse om § 25-tilladelse til projektet. Sagen behandles af Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

2. Planklagenævnets bemærkninger og afgørelse

2.1. Planklagenævnets kompetence og prøvelse

2.1.1. Generelt om Planklagenævnets kompetence

Afgørelser efter miljøvurderingsloven kan påklages efter de klageregler, der er fastsat i den lovgivning, som planen eller programmet er udarbejdet i henhold til, jf. § 48, stk. 1, i miljøvurderingsloven.

Den plan, der er klaget over i denne sag, er udarbejdet i henhold til planloven, og overholdelsen af miljøvurderingslovens bestemmelser i forbindelse med planvedtagelsen kunne derfor påklages til Planklagenævnet.

Planklagenævnet kan tage stilling til retlige spørgsmål i forbindelse med en kommunes udarbejdelse af en plan, jf. § 58, stk. 1, nr. 3, i planloven.[2]

Retlige spørgsmål omfatter alle spørgsmål om lovligheden eller gyldigheden af trufne afgørelser, herunder fortolkning eller forståelse af lovbestemmelser samt overholdelse af almindelige forvaltningsretlige grundsætninger.

Det er ikke et retligt spørgsmål, om en plans indhold er hensigtsmæssigt. Endvidere fastlægger miljøvurderingsloven ikke grænser for, hvad myndighederne kan beslutte af politiske, økonomiske eller andre grunde, men stiller alene krav til procedurerne og indholdet af grundlaget for beslutningerne forud for vedtagelse af planer omfattet af loven. Begrænsninger i niveauet for tilladelige miljøpåvirkninger følger af anden lovgivning.

2.1.2. Planklagenævnets prøvelse

Planklagenævnet har foretaget en prøvelse i forhold til alle klagepunkter i sagen. De bemærkninger, der er modtaget i klagesagen, er alene kort gengivet i afgørelsen, men de er indgået i sagsbehandlingen i deres helhed.

2.2. Påvirkning af Natura 2000-område

2.2.1. Generelt om Natura 2000-områder i forbindelse med planvedtagelser

Væsentligheds- og konsekvensvurderinger

I fuglebeskyttelsesdirektivet[3] og habitatdirektivet[4] er der fastsat regler om oprettelse af internationale beskyttelsesområder. Der er på den baggrund oprettet Natura 2000-områder, som omfatter habitatområder efter habitatdirektivet og/eller fuglebeskyttelsesområder efter fuglebeskyttelsesdirektivet. Nogle af Natura 2000-områderne omfatter desuden Ramsar-områder efter Ramsar-konventionen. Habitatområderne omfatter bestemte naturtyper og/eller dyre- eller plantearter, og fuglebeskyttelsesområderne omfatter bestemte fuglearter. De naturtyper eller arter, der er beskyttede i det konkrete habitat- eller fuglebeskyttelsesområde, kaldes udpegningsgrundlaget for området.

Det fremgår af habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, at:

Alle planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke en sådan lokalitet væsentligt, vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til

bevaringsmålsætningerne for denne. På baggrund af konklusionerne af vurderingen af virkningerne på lokaliteten, og med forbehold af stk. 4, giver de kompetente nationale myndigheder først deres tilslutning til en plan eller et projekt, når de har sikret sig, at den/det ikke skader lokalitetens integritet, og når de - hvis det anses for nødvendigt - har hørt offentligheden.

Habitatdirektivet er implementeret i dansk ret i flere regelsæt, bl.a. planhabitatbekendtgørelsen.[5]

I redegørelsen til planforslag efter planloven, som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der indgå en vurdering af forslaget virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 1.[6]

Viser vurderingen, at det ikke kan udelukkes, at projektet kan skade det internationale naturbeskyttelsesområdes integritet, kan planen ikke vedtages, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 2.

Det forudsættes således i bestemmelserne, at der først skal foretages en vurdering af, om planen kan påvirke et habitatområde væsentligt (væsentlighedsvurdering). Hvis dette er tilfældet, skal der foretages en vurdering af virkningen på området (konsekvensvurdering), og denne vurdering skal indgå i planens redegørelse.

Det følger desuden af miljøvurderingslovens bilag 4, jf. § 12, at der i en miljørapport skal indgå oplysninger om ethvert eksisterende miljøproblem, som er relevant for planen, herunder navnlig problemer på områder af særlig betydning for miljøet som f.eks. de områder, der er udpeget efter direktiv 79/409/EØF og 92/43/EØF, det vil sige Natura 2000-områder.

Lokalitetens integritet

Et Natura 2000-områdes integritet omfatter dets grundlæggende kendetegn og økologiske funktioner. Det kan defineres som en sammenhængende sum af områdets økologiske struktur, funktion og de økologiske processer på tværs af området, som gør det i stand til at fastholde de naturtyper, den kombination af naturtyper og/eller artsbestande, som området er udpeget for.[7]

En lokalitets integritet som naturtype skades ikke, hvis lokaliteten opretholdes i en gunstig bevaringsstatus, hvilket indebærer en varig opretholdelse af de grundlæggende kendetegn ved den berørte lokalitet, der er knyttet til tilstedeværelsen af naturtypen på udpegningsgrundlaget.[8]

For så vidt angår arter, er en arts bevaringsstatus defineret i direktivets artikel 1, litra i, som resultatet af alle de forhold, der indvirker på arten og som på lang sigt kan få indflydelse på dens bestandes udbredelse og talrighed inden for det af medlemsstaternes område i Europa, hvor EU-traktaten finder anvendelse. En arts bevaringsstatus anses for gunstig, når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på lang sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på lang sigt at bevare dens bestande

Planlægning uden for Natura 2000-området

Med hensyn til den geografiske udstrækning af beskyttelsen har EU-domstolen i Moorburg-sagen fastslået følgende:[9]

Den omstændighed, at det projekt, hvis miljøvurdering er omtvistet, ikke er beliggende i de berørte Natura 2000-områder, men i væsentlig afstand af disse, længere nede ad Elben, ikke udelukker, at kravene i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, finder anvendelse. Som det nemlig følger af ordlyden af denne bestemmelse, underkastes »alle« planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som kan påvirke denne væsentligt, den deri fastsatte miljøbeskyttelsesforanstaltning.

Habitatdirektivets krav om væsentligheds- og konsekvensvurdering gælder således også for en plan uden for Natura 2000-området, når denne kan påvirke arter på udpegningsgrundlaget væsentligt.

Krav til oplysningsgrundlaget og vurderingen

EU-domstolen har fastslået, at der ikke kan gives tilladelse til et projekt eller en plan, hvis myndigheden mangler oplysninger og troværdige og opdaterede data om udpegningsgrundlaget, hvilket fremgår af EU-domstolens dom af 11. september 2012 i sag C-43-10 (Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias), præmis 117:

Det 11. spørgsmål skal derfor besvares med, at direktiv 92/43 og navnlig direktivets artikel 6, stk. 3 og 4, skal fortolkes således, at det er til hinder for, at et vandomledningsprojekt, som ikke er direkte forbundet med eller nødvendigt for bevarelsen af et særligt beskyttelsesområde, men som kan påvirke en sådan lokalitet væsentligt, kan tillades, når der mangler oplysninger og troværdige og opdaterede data vedrørende fuglelivet i dette område.

EU-domstolen har desuden fastslået, at der gælder et forsigtighedsprincip i forhold til væsentligheds- og konsekvensvurderinger i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3.

EU-domstolen fortolker således habitatdirektivet artikel 6, stk. 3, sådan, at myndigheden skal foretage en vurdering af, om det *kan udelukkes*, at projektet eller planen i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter *kan påvirke opnåelse af gunstig bevaringsstatus for det udpegede område væsentligt*, herunder om bevaringsstatus for de arter og/eller naturtyper, som området er udpeget for at beskytte (udpegningsgrundlaget), vil blive påvirket væsentligt. Hvis en sådan påvirkning på baggrund af objektive kriterier ikke kan udelukkes, skal der, såfremt projektet eller planen ønskes fremmet, gennemføres en nærmere vurdering (konsekvensvurdering). Denne vurdering skal omfatte alle aspekter af projektet/planen, som kan påvirke den omhandlede lokalitet, og vurderingen skal udføres på baggrund af den bedste videnskabelige viden på området.

Der henvises bl.a. til EU-domstolens dom af 11. april 2013 i sag C-258/11 (Sweetman-dommen), præmis 44:

For så vidt angår vurderingen i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, må det præciseres, at den ikke må medføre lakuner, og den skal indeholde fuldstændige, præcise og endelige konstateringer og konklusioner, der kan fjerne enhver rimelig videnskabelig tvivl for så vidt angår virkningerne af de

arbejder, der er påtænkt i den berørte beskyttede lokalitet (jf. i denne retning dom af 24.11.2011, Kommissionen mod Spanien, præmis 100 og den deri nævnte retspraksis).

Der henvises desuden til EU-domstolens dom af 7. september 2004 i sag C-127/02 (Hjertemuslingedommen), præmis 61, og dommens punkt 4:

En vurdering i henhold til artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43 af en plan eller et projekts virkninger på den omhandlede lokalitet indebærer, at alle de aspekter af en plan eller et projekt, som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil kunne påvirke bevaringsmålsætningen for lokaliteten, skal identificeres før godkendelsen heraf under hensyn til den bedste videnskabelige viden på området. De kompetente nationale myndigheder giver kun tilladelse til en aktivitet som mekanisk fiskeri efter hjertemuslinger på betingelse af, at de, ud fra konklusionen på vurderingen af denne aktivitets virkninger på den omhandlede lokalitet under hensyn til bevaringsmålsætningen for denne, har opnået vished for, at aktiviteten ikke har skadelige virkninger for den pågældende lokalitets integritet. Det forholder sig således, når det ud fra et videnskabeligt synspunkt uden rimelig tvivl kan fastslås, at der ikke er sådanne virkninger.

Der kan herefter kun gives tilladelse til en plan, såfremt det ud fra et videnskabeligt synspunkt uden rimelig tvivl kan fastslås, at planen ikke har skadelige virkninger på den omhandlede lokalitets integritet.

At forsigtighedsprincippet også er centralt i konsekvensvurderingen fremgår ligeledes af Miljøstyrelsens vejledning til habitatbekendtgørelsen:[10]

Myndigheden skal sikre sig, at det kan afvises, at en plan eller et projekt skader områdets integritet, dvs. myndigheden skal have vished for, at aktiviteten ikke har skadelige virkninger.

Bevisbyrden omhandler således at kunne dokumentere fravær af skadelige virkninger snarere end deres forekomst, hvilket afspejler forsigtighedsprincippet. Heraf følger, at konsekvensvurderingen skal være tilstrækkelig detaljeret og begrundet til at kunne dokumentere fravær af skadelige virkninger på baggrund af den bedste tilgængelige videnskabelige viden på området. Der er altså tale om en høj prioritering af et sikkert fagligt grundlag. [...]

Forsigtighedsprincippet indebærer, at hvis der er videnskabeligt grundlag for rimelig tvivl om skadevirkninger, skal denne tvivl komme Natura 2000-området til gode. Hensynet til de udpegede områder skal vægtes højest.

2.2.2. Generelt om den konkrete plan og Natura 2000-område N89, Vadehavet

Den konkrete sag vedrører en planvedtagelse, der har til formål at muliggøre en udvidelse af Esbjerg Havn med ca. 575.000 m² nyt havneareal, 350 m kaj og en dobbelt rampe til af- og pålæsning af gods, som ligger umiddelbart vest for Natura 2000-område N89, Vadehavet, som bl.a. omfatter habitatområde nr. 78, Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde, fuglebeskyttelsesområderne nr. 51, Ribe Holme og enge med Kongeåens udløb, fuglebeskyttelsesområde nr. 53, Fanø og fuglebeskyttelsesområde nr. 57, Vadehavet.

2.2.3. Fuglebeskyttelsesområderne F51 og F57

Klagen

Det fremgår af klagen, at havneudvidelsen som planerne muliggør vil medføre væsentlig skade på Natura 2000-område nr. 89, Vadehavet, herunder særligt på fuglebeskyttelsesområderne F51 og F57 og således være i strid med fuglebeskyttelsesdirektivet. Klageren anfører i den forbindelse, at det forøgede støjbidrag vil forårsage skade på særligt fugle og at miljørapporten ikke har fremlagt nogen form for dokumentation for, at fugle ikke påvirkes af støjen fra havnen, samt at sedimentationsforholdene vil ændre sig, så fødegrundlaget for fugle forsvinder. Videre anfører klageren, at kommunen ikke har anvendt en bestemt fugletællingsundersøgelse i rapporten.

Miljørapporten

Fugle er beskrevet i miljørapporten s. 29-31 og s. 220-230, hvor det bl.a. fremgår, at der er 47 fuglearter på udpegningsgrundlaget i de nærmeste fuglebeskyttelsesområder F51, F53 og F57. Heraf er 18 ynglefugle og 33 er trækfugle. Områdets fugle er overordnet beskrevet i miljørapportens konsekvensvurdering s. 221-230, og de er vurderet i forhold til relevans og de potentielle påvirkninger fra realiseringen af planen i miljørapporten s. 263, figur 8.6.

De potentielt relevante fugle i forhold til realiseringen af planen er på den baggrund anført i miljørapporten at være dels ynglefuglene blåhals, havterne, klyde, rørdrum, rørhøg og sorthovedet måge dels trækfuglene almindelig ryle, bramgås, edderfugl, gravand, gråand, grågås, havørn, hjejle, hvidklire, islandsk ryle, klyde, krikand, lille kobbersneppe, lysbuget knortegås, pibeand, rødben, skeand, spidsand, stor regnspove, strandhjejle, strandskade og vandrefalk.

Det fremgår af miljørapporten s. 220, at miljørapportens beskrivelser og vurderinger af mulige påvirkninger af trækkende, rastende og ynglende fugle er baseret på eksisterende viden, herunder oplysninger fra Natura 2000-planerne, Natura 2000-basisanalyserne, faglitteratur og faglige rapporter, DOF-basen og artsbeskrivelser fra Miljøministeriet. Seneste data er for rastende fugle fra 2017 og for ynglefugle fra 2019. Derudover er der indhentet oplysninger fra lokale fuglekiggere og koordinatore af fugleoptællinger i området. For at supplere datagrundlaget er der foretaget optællinger af rastende fugle i foråret 2019. I sommeren 2018 og 2019 er der i projektet foretaget en ynglefuglekortlægning på Halen, Fanø. Gennemgangen af trækfugle er baseret på eksisterende litteratur, oplysninger i DOF-basen og resultater fra Fanø Fuglestation.

Det er i miljørapporten s. 262 anført, at fugle potentielt vil kunne påvirkes af støj og generel forstyrrelse fra øget transport og aktivitet, samt fjernelse af fødegrundlag og levesteder som følge af øget/ændret sedimentering.

Om støj er det er i miljørapporten s. 55 anført, at driften af havneudvidelsen udelukkende vil medføre en mindre ændring af det nuværende støjniveau inden for arealer, der generelt ikke har stor værdi for beskyttelseskrævende arter. Områderne er allerede i dag kendetegnet ved, at der er et vist støjbidrag fra den eksisterende havnedrift, trafik m.m., og dyr, der lever eller færdes langs kysten eller i tilknytning til naturområderne nord for havneudvidelsen, vil være tilvænnet denne støjpåvirkning. Der vil desuden være tale om samme type af støj og med samme tidsmønster som ved den nuværende drift. Miljørapportens figur 8.11 på s. 287 viser den kumulerede støj fra drift af udvidelsen af Esbjerg havn samt den eksisterende havn i forhold til de omliggende arealer.

Det er i miljørapporten s. 286 anført, at grænsen for den maksimale støj på ca. 50 dB(A) i driftsfasen vil strække sig ca. 1 km ind i F57. De fuglearter, der forekommer tættest på den sydlige del af Esbjerg Havn, er følgende: Gravand (rastende), edderfugl (rastende), klyde (ynglende), strandskade (rastende), rødben (rastende), stor regnspove (rastende), lille kobbersneppe (rastende) og dværgterne (ynglende). Samtlige af disse arter forekommer kun i mindre antal på lokaliteterne indenfor 1 km fra planområdet. På den baggrund konkluderes det i miljørapporten, at støjpåvirkningen af fugle vurderes at være ubetydelig.

Det fremgår af miljørapporten s. 30, at den visuelle påvirkning fra anlæg og drift af havneudvidelsen vil svare til den, der er fra den eksisterende havn, og fugle, der lever i nærheden af havnen, antages at være tilvænnet denne påvirkning. Derfor vurderes påvirkningen fra visuelle forstyrrelser fra havneudvidelsen at være ubetydelig og ikke at medføre skade på fuglearter på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 89.

For så vidt angår klapningen fremgår det af miljørapporten s. 31, at der findes et stort antal sortænder og edderfugle i nærheden af klappladserne ud for Skallingen og langs med Horns Rev, der potentielt kan påvirkes. Det vurderes, at sedimentkoncentrationsniveauerne i Natura 2000-området i den midlertidige klapperiode er af samme størrelsesorden som en mindre storm, og fuglenes fødegrundlag i form af bundfauna og fisk vurderes derfor kun at blive påvirket i ubetydelig grad. Det vurderes desuden, at fuglene har mulighed for at søge føde i nærliggende områder med tilsvarende bundhabitater og fiskesamfund i den periode, hvor klapningen foregår. Derfor vurderes klapningen kun at påvirke fugle ubetydeligt og ikke medføre skade på fugle på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 89.

Samlet vurderes det, at udvidelsen af Esbjerg Havn ikke vil medføre skade på fugle på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 89, Vadehavet.

Planklagenævnets vurdering i forhold til fugle i F51 og F57

Planklagenævnet finder, at kommunen har foretaget en tilstrækkelig vurdering af påvirkningen af relevante fugle på de nærliggende fuglebeskyttelses-områder F51 og F57. Nævnet finder endvidere, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at havneudvidelsen ikke vil medføre væsentlig påvirkning på Natura 2000-området, herunder på arter på udpegningsgrundlaget for områderne F51 og F57.

Nævnet lægger herved vægt på, at beskrivelser og vurderinger af fugle (trækkende, rastende og ynglende) i redegørelsen/konsekvensvurderingen er baseret på betydelig og tiltrækkeligt opdateret viden fra bl.a. Natura 2000-planer og -bisanalyser, faglitteratur og faglige rapporter, DOF-basen, artsbeskrivelser fra Miljøministeriet mv., samt at der i 2018/2019 er gennemført visse konkrete fugletællinger. Nævnet finder det på den baggrund ikke afgørende, at en fugleundersøgelse, jf. klagen, ikke er inddraget i vurderingen.

Nævnet lægger endvidere vægt på, at miljørapporten bygger på gennemførte modelberegninger af sedimentforhold mv., hvor der på baggrund af relevante forhold er foretaget beregninger, som viser effekterne af planens realisering, jf. også nævnets vurdering i afsnit 2.2.5. Nævnet lægger særlig vægt på, at de projektafledte ændringer er små – særligt sammenholdt med de naturligt forekommende tidevandsrelaterede udsving i rum og tid af vandstrømme, erosion, vandets sedimentindhold, sedimentation mv.

Nævnet lægger endvidere vægt på, at den projektafledte øgede støj er begrænset, særligt sammenholdt med støjen fra Esbjerg havn, at støjtolerancen hos vadefugle og ænder (som forekommer på vadefladerne mv.) er relativt høj, og at kun få fugle forekommer tæt på havnen og projektområdet. Anvendelsen af en påvirkningsgrænse på 50 dB(A) er derfor efter nævnets vurdering en forsigtig tilgang i forbindelse med vurderinger af støjpåvirkningerne fra Esbjerg havn.

Planklagenævnet kan derfor ikke give medhold i klagepunktet.

2.2.4. Pattedyr (gråsæl, spættet sæl, marsvin og odder) og fisk (særligt snæbel) på udpegningsgrundlaget for habitatområde H78

Klagen

Det fremgår af klagen, at miljørapportens vurderinger på udpegningsarterne af fisk i H78 kun bygger på en forventning om, at arterne nok ikke findes i eller holder af at være i nærheden af Esbjerg Havn. Det bør ifølge klageren undersøges grundigere. Udpegningsarten snæbel vurderes ud fra meget sparsomme oplysninger. Der burde have været mere fokus i undersøgelserne før man vurderer, at havneudvidelsen kun vil have ubetydelig påvirkninger på arten.

Det samme gør sig ifølge klageren gældende for udpegningsarterne af pattedyr i og omkring Esbjerg Havn. Det til trods for, at både gråsæl, spættet sæl, marsvin og odder er iagttaget og fundet i området ved Nordby Havn, Fanø.

Miljørapporten

I miljørapporten s. 29 er det anført, at de vigtigste arter nær planområdet på udpegningsgrundlaget for habitatområdet H78 er fiskearterne havlampret, bæklampret, flodlampret, stavsild, laks og snæbel samt pattedyrene odder, spættet sæl, gråsæl og marsvin.

Fisk, herunder snæbel, er beskrevet i miljørapporten s. 252, 275-276 og 285-286. Det fremgår heraf, at det ikke kan udelukkes, at snæbel kan anvende vandområderne omkring Esbjerg havn som fourageringsområde. Esbjerg Havn og de vandområder, der grænser op til havnen, vurderes dog ikke at være specielt velegnede for fiskene på udpegningsgrundlaget, og der er ikke noget, der tyder på, at vandområderne i nærheden af planområdet er vigtigere for disse arter end andre områder i regionen. Det fremgår af miljørapporten, at snæbel potentielt kan forstyrres i anlægsfasen af havneudvidelsen ved midlertidig forstyrrelse, habitattab, sedimentspild på grund af uddybning til havneudvidelsen, øget sedimentation samt undervandsstøj. En grænseværdi på 10 mg/l for undvigeadfærd for pelagiske arter sammenholdt med en forøgelse af middelsedimentkoncentrationen i forbindelse med havneudvidelsen på 1-5 mg/l kunne antyde, at havneudvidelsen risikerer at medføre undvigeadfærd hos fisk. Det vil der dog ifølge miljørapporten ikke være, idet de naturlige korttids- og sæsonmæssige ændringer i sedimentkoncentrationen er på 20-500 mg/l i Vadehavet. I et havområde med så stor en dynamik og så høje naturlige sedimentkoncentrationer i vandet, er forøgelsen af sedimentkoncentrationen i forbindelse med realisering af planen helt ubetydelig. Desuden sker forøgelsen af sedimentkoncentrationen kun lige omkring havnen, hvor der ikke er op-vandringssteder (udmundinger af større vandløb) for snæblen. Undervandsstøj fra anlægsaktiviteter og sejlads

kan medføre en midlertidig flugt fra området, men disse aktiviteter er midlertidige og vurderes at være ubetydelige. Samlet vurderes det på baggrund af ovenstående, at havneudvidelsen ikke vil medføre skade på fisk, herunder snæblen, på udpegningsgrundlaget for H78.

Det fremgår af miljørapporten s. 230, at beskrivelsen af de eksisterende forhold for havpattedyr i og omkring projektområdet er baseret på den eksisterende kendte viden, hvilket bl.a. omfatter tidligere VVM-redegørelser af diverse projekter i nærheden af projektområdet, Natura 2000-basisanalyser og -planer for Vadehavet, samt NOVANA-overvågning af havpattedyr i de danske farvande, hvor der foretages bestandsoptællinger af sæler ved flyovervågning på yngle- og fældelokaliteter og den samlede overvågningsindsats af marsvin.

Marsvin er beskrevet i miljørapporten s. 230-232, hvor det bl.a. fremgår, at marsvinet i de danske farvande foretrækker vanddybder på mellem 15-40 m. Der er ikke specifikt kendskab til forekomst af marsvin i nærheden af Esbjerg Havn og projektområdet, men det kan ikke udelukkes, at der kan forekomme enkelt individer af arten. Esbjerg Havn og de vandområder, der grænser op til havnen, vurderes dog ikke at være specielt velegnede for marsvin og sandsynligheden for, at arten forekommer i større antal i nærheden af området, vurderes derfor at være begrænset.

Spættet sæl er beskrevet i miljørapporten s. 233, hvor det bl.a. fremgår, at Esbjerg Havn og planområdet ligger ca. 3-4,5 km fra de nærmeste, i mindre grad benyttede, hvilepladser og ca. 8,5-10 km fra de hyppigt benyttede hvilepladser for spættet sæl, henholdsvis nord og syd for planområdet. Det nordligste og sydøstligste af de angivne hvilepladser benyttes også som ynglepladser. Det vurderes derfor, at området ud for Esbjerg Havn er af begrænset vigtighed for bestanden af spættet sæl sammenlignet med områder længere mod nord og syd, der ligger tættere på de kendte hvile- og ynglepladser. Spættet sæl vil dog kunne forekomme sporadisk omkring Esbjerg Havn og i nærheden af projektområdet.

Gråsæl er beskrevet i miljørapporten s. 234, hvor det bl.a. fremgår, at de fleste gråsæler i danske farvande kun er på besøg og formodes at returnere til deres oprindelige fødested, når de selv skal yngle. Det vurderes, at planområdet ved Esbjerg Havn og området omkring klapplads 2B og 3B i Nordsøen er af begrænset vigtighed for bestanden af gråsæl i Vadehavet. Gråsæler må formodes at kunne forekomme med mellemrum omkring Esbjerg Havn.

Odder er beskrevet i miljørapporten s. 252, hvor det bl.a. fremgår, at det ikke kan udelukkes, at der kan forekomme strejfer af odder langs kysten i nærheden af Esbjerg Havn, men at der ingen potentielle yngle- og rasteområder er for odder indenfor eller i umiddelbar nærhed (op til 5 km) af planområdet.

For så vidt angår sedimentspild, fremgår det af miljørapportens s. 235, at sedimentspild kan påvirke sigtbarheden i vandet og dermed potentielt påvirke havpattedyrs evne til at søge føde. Sedimentspild er dog sjældent et problem for havpattedyr, da både marsvinets brug af ekkolokalisering og sælernes knurhår sætter dem i stand til at lokalisere byttedyr og finde føde uden brug af synssansen ved ingen eller lav sigtbarhed. Desuden er både marsvin og sæler i stand til at flytte sig fra de berørte områder i anlægsperioden og søge føde i tilstødende områder, indtil de oprørte sedimenter igen er aflejret på havbunden.

For så vidt angår støj, fremgår det af miljørapportens s. 237, at potentielle påvirkninger på havpattedyr fra støj og forstyrrelse vurderes at være ubetydelige. Nedramning af spuns vil være lokal og kortvarig og det er en forudsætning, at der anvendes akustiske pingere og "soft start"-procedure i forbindelse med nedramning af spunsvægge, for at undgå permanent høretab hos havpattedyr, der befinder sig i umiddelbar nærhed af anlægsaktiviteterne.

I miljørapporten s. 238 er det desuden anført bl.a., at den potentielle påvirkning på havpattedyr på og omkring klaplads 2B og 3B i Nordsøen som følge af forøget sedimentkoncentration i vandet og forstyrrelse på grund af klapping er ubetydelig.

Planklagenævnets vurdering i forhold til gråsæl, marsvin, odder og spættet sæl og fisk (særligt snæbel) på udpegningsgrundlaget for habitatområde H78

Snæbel er en laksefisk, som kun lever i vadehavsområdet og de tilstødende større vandløb. Den vokser op i Vadehavet, hvorfra den i en alder af 3-4 år søger op i de tilstødende større vandløb for at gyde. Efter gydningen opholder en del af fiskene sig i de nedre dele af vandløbene, før de vender tilbage til Vadehavet. Problematiske forhold for snæblen er dels opstemning i samt udretning og forurening af vandløb dels ind-digning af marsk og vandløb. [11]

Marsvinet er én af de talrigeste hvalarter på den nordlige halvkugle og almindeligt forekommende i bl.a. Skagerrak og Nordsøen. Marsvinet lever i salte og brakke havområder, hvor der er tilstrækkelige føderessourcer af især fisk. Føden findes ved ekkolokalisering. Undervandsstøj kan have negativ indflydelse på marsvin.[12]

Spættet sæl er den mest almindeligt forekommende sælart i Danmark. Den lever især i Kattegat, Limfjorden og Vadehavet. Den forekommer især i kystnære farvande, hvor der er rigelig føde, og hvor der findes uforstyrrede hvilepladser så som sandbanker, rev, holme og øer.[13]

Gråsæl forekommer i kystområder, hvor der er uforstyrrede øer, sandstrande, rev, skær, holme og sandbanker. Her både hviler og yngler sælerne.[14]

Odder lever i tilknytning til både stillestående og rindende vand, salt- og ferskvand. Uforstyrrede vandløb, søer, moser og fjordområder, med gode skjulmuligheder i form af vegetation, er oplagte levesteder.[15]

Planklagenævnet finder, at kommunen har foretaget en tilstrækkelig vurdering af påvirkningen af pattedyr, herunder gråsæl, marsvin, odder og spættet sæl, samt fisk, herunder snæbel, på udpegningsgrundlaget for H78. Nævnet finder endvidere, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at havneudvidelsen ikke vil medføre væsentlig påvirkning på Natura 2000-området, herunder på pattedyr og fisk på udpegningsgrundlaget for H78.

Nævnet lægger herved vægt på, at de forhold, kilder og vurderinger, der har indgået i miljørapportens vurderinger i konsekvensvurderingen af havneudvidelsens påvirkninger af arterne i Vadehavsområdet er relevante med henblik på at vurdere, om havneudvidelsen vil kunne påvirke arterne.

Nævnet lægger endvidere vægt på, at den del af Vadehavet, der ligger i forbindelse med havneudvidelsen, ikke generelt er velegnet som levested for arterne, som heller ikke yngler/raster i nærområdet.

Nævnet har i den forbindelse lagt vægt på, at pattedyrenes levesteder generelt skal være uforstyrrede, hvilket ikke vurderes at være tilfældet for området tæt ved havnen, hvor havneaktiviteter medfører støj, fysiske forstyrrelse mv., ligesom der jævnligt sker uddybninger af sejlrender og klapping af opgravet bundmateriale.

Nævnet bemærker, at det forhold, at både gråsæl, spættet sæl, marsvin og odder, jf. klagen, er iagttaget i forbindelse med Nordby Havn på Fanø (som ligger med en mindsteafstand til dels Esbjerg Havn på ca. 2,5 km dels havneudvidelsen på ca. 4 km) ikke er uoverensstemmende med, at Vadehavet i forbindelse med Esbjerg Havn, herunder havneudvidelsen, ikke er et velegnet levested for arterne, og at de ikke yngler/raster i nærområdet. Arterne antages således blot at passere. Vigtige levesteder for dyrene antages således at ligge i så lang afstand fra havneudvidelsen, at projektafledte ændringer ikke vil påvirke dem.

Nævnet lægger endvidere vægt på, at de forhold i Vadehavet som (i mindre grad) påvirkes af havneudvidelsen, herunder ændringer af strøm-, sediment- og støjforhold, ikke er problematiske for arterne – herunder snæblen - og at projektområdet ligger i betydelig afstand fra arternes vigtige levesteder i Vadehavet.

Nævnet har endvidere lagt vægt på, at arter, der er naturligt hjemmehørende i Vadehavet, generelt er udsat for og tilpasset de naturlige, betydelige udsving, der forekommer i strømninger, vandstande, sedimentforhold mv.

Desuden lægger nævnet vægt på, at afledt støj i vandet fra etableringen af havneudvidelsen, herunder i anlægsfasen, ikke vurderes at være problematisk, idet støjen generelt er begrænset, og der anvendes akustiske pingere og "soft start"-procedure (lav nedramningskraft til start, gradvis øgning) til at bortskræmme dyr - herunder snæbel - før nedramning af spunsvægge. Videre har dyrene gode muligheder for at flygte fra området.

Planklagenævnet kan derfor ikke give medhold i klagepunktet.

2.2.5. Den marine habitatnaturtype vadeblade på udpegningsgrundlaget for H78

Klagen

Det er i klagesagen anført, at der ikke kan opretholdes en gunstig bevaringsstatus for vadeblader i det nærliggende habitatområde H78 til den nye havnefront, og at den økologiske funktionalitet ikke kan opretholdes for et vadeareal, der strækker sig ind i Natura 2000-området.

Klageren har i den forbindelse bl.a. anført, at det ikke er sandsynliggjort, at der ikke vil ske tilsanding ind i Natura 2000-område nr. 89 ved etablering af havneudvidelsen. Klageren har anført, at havneudvidelsen virker blokerende for vandstrømmene og kan medføre en ændring i strømningforholdene, herunder hvordan der sker sedimentering og erosion på både Esbjergs og Fanøs kyst- og vadeblader i det nærliggende habitatområde H78.

Klageren har videre anført, at de ændrede sedimentationsforhold og den ændrede bølgepåvirkning har betydet en forøget aflejring af sediment på østsiden af den eksisterende havnefront. Det vil sige, at vadebladerne med tiden vil forsvinde og jævnes ud til et sammenhængende fladt område/landskab uden vand mellem fladerne. Det er ifølge klageren tvivlsomt, om denne aflejring kan holdes ude af Natura 2000-området ved anlæg af havneudvidelsen, som kun ligger i en afstand af ca. 10 m fra Natura 2000-området. Der vil altså ske en påvirkning ind i dette internationalt beskyttede område, hvilket ikke er tilladt. At ovenstående vil ske, kan ses i dag, hvor der er tydelig påvirkning af vaderne øst for Østhavnen i form af ekstra aflejringer, som observeret marts 2021. Ved ebbe står der ikke vand mellem vaderne.

Miljørapporten

Vadeflader er bl.a. beskrevet i miljørapporten s. 25-26, s. 248, s. 271-272 og s. 279-284, hvor det bl.a. fremgår, at de marine habitatnaturtyper, som ligger nærmest planområdet, og som dermed er i størst risiko for at blive påvirket af havneudvidelsen, bl.a. er 1140: Mudder og sandflade blottet ved ebbe (Vadeflade).

Det fremgår af miljørapporten s. 240, at miljørapportens beskrivelser og vurderinger af naturtyper, der er omfattet af internationale naturbeskyttelsesbestemmelser er baseret på eksisterende viden, herunder oplysninger fra Natura 2000-planerne, Natura 2000-basisanalyserne, faglitteratur og faglige rapporter.

I forbindelse med kortlægningen af den eksisterende viden om områdets bundforhold samt bundflora og -fauna fremgår det af miljørapportens s. 202-203, at der er foretaget feltundersøgelser i og omkring projektområdet. Der er bl.a. lavet dykkerundersøgelse af bundforholdene med samtidig registrering med Side Scan Imaging (SSI) og indsamling af bundprøver i september 2018. Desuden blev der indsamlet bundfaunaprøver og kortlagt ålegræs på de østlige vader ud for Fanø i juni måned 2019. Til beskrivelse af sedimentets kornstørrelsesfordeling blev der taget 6 kajakprøver (dybde 20 cm), som blev analyseret ved et akkrediteret analyselaboratorie.

Metoden og datagrundlaget for vurdering af om havneudvidelsen, som indeholder opfyldning i et tidsvandsområde, påvirker de hydrauliske og morfologiske forhold i [F2] og Knudedyb tidevandsområde er bl.a. beskrevet i miljørapporten s. 7-8, hvor det bl.a. fremgår, at der er anvendt eksisterende viden, feltundersøgelingsdata, numerisk modellering samt faglig specialistvurdering. De eksisterende hydrauliske forhold (basisforhold) i tidevandsområdet (vandstand, opblanding, bølger og strømforhold) og påvirkninger af disse er analyseret vha. en todimensionel hydraulisk model suppleret med analytisk vurdering af dybdevariation hvor lagdeling kan forekomme. Resultaterne herfra er videre anvendt i en numerisk model, der analyserer de morfologiske ændringer af havbunden og de nærliggende sandvader, der vil være en følge af de beregnede ændringer i de hydrauliske forhold. Derudover anvendes resultaterne fra den hydrauliske model i en tredje numerisk model, der beregner spredningen af finkornet sediment opslæmmet i vandsøjlen.

Udarbejdelsen af de numeriske modeller og basisbeskrivelser for de hydrologiske og morfologiske forhold bygger på et omfattende datagrundlag. Der er gennemført et omfattende dataindsamlingsprogram for hele [F2] og Knudedyb tidevandsområdet, hvor der er indhente data for minimum 10 års tidsserier for vindforhold og vandstand, bølger, strøm, saltholdighed samt for afstrømning og sedimenttilførsel fra land. Desuden er der i 2018 foretaget målinger af strøm, salinitet, temperatur og turbiditet fra fem udlagte målestationer i området, suppleret med akustiske strømhastighedsmålinger. Derudover er der indsamlet data for dybdeforhold, sedimentforhold, sedimentsammensætning og sedimentomsætning, og inddraget data og erfaringer fra tidligere uddybnings- og klappningsaktiviteter i området.

De numeriske modellers evner til at reproducere eksisterende forhold er indledningsvist verificeret ud fra indsamlede data og den eksisterende viden om udviklingen i området. Dernæst er der beregnet hvilke ændringer der vil forekomme under de nuværende hydrologiske forhold, dvs. uden etablering af havneudvidelsen (basisbeskrivelse). Derefter er beregningen gentaget med de ændrede forhold der ifølge den hydrologiske modelberegning vil forekomme som følge af den planlagte havneudvidelse, og slutteligt beregnes ændringen af

havbundens morfologi og sedimentspredning som følge af havneudvidelsen som difference mellem modelbeskrivelsen med og uden havneudvidelsen. Udviklingen er beregnet over en 3-måneders sommer- og vinterperiode, henholdsvis, eller for et helt kalenderår og indeholder således sæsonvariation.

De samlede resultater af beregninger fra de tre numeriske modeller danner grundlag for vurderingen af miljøkonsekvenser af havneudvidelsen under anlægsfasen og driftsfasen.

Metoden og datagrundlaget for sedimentmodellen er endvidere beskrevet i miljørapporten s. 131-136 og s. 140, hvor det bl.a. fremgår, at der er indsamlet data fra en lang række tidligere undersøgelser om sedimentforholdene og omsætningen i [F2] og Knudedyb tidevandsområde. Til at supplere disse omfattende informationer om vadehavssedimentets sammensætning er der udført en række særlige undersøgelser af bundforholdene og sedimenttyperne. Undersøgelserne er koncentreret om selve havneudbygningsområdet samt et nærområde af det tilgrænsende Natura 2000 område, herunder vaderne mellem planområdet og Fanø, hvor der potentielt kan forventes en vis omlægning af sedimentet efter havnens udbygning. Sedimentmodellen er bl.a. opstillet til vurdering af påvirkningen af muddervaderne. Modellen bruges til at vurdere øgningen i sedimentkoncentrationsniveauet i Vadehavet under afgravningen samt til at vise, hvor det spildte og spredte sediment forventes aflejret. Beregningerne af spredningen af det fine sediment fra uddybningsarbejdet dækker både en 3 måneder lang sommerperiode (5. juni 2018 til 15. september 2018) og en 3 måneder lang vinter periode (18. december 2017 til 20. marts 2018).

Om havneudvidelsens potentielle påvirkning af vadeflader fremgår det bl.a. af miljørapporten, at da udvidelsen af havnen sker udenfor Natura 2000-området vil der ikke ske en direkte påvirkning af habitatnaturtypen vadeblade, men der kan ske en påvirkning af naturtypen som følge af ændringer i sedimentationsforholdene i [F2] tidevandsområde. Den naturlige transport af materiale er meget stor i Vadehavet, og de gennemførte modelleringer af suspension og aflejring af sediment i anlægsfasen fra havneudvidelsen viser, at der kun er små ændringer i sedimentkoncentrationen i vandet (1-5 mg/l i middelsedimentkoncentrationen). [16] Derudover vil der i en række specifikke områder ske en forøgelse af sedimentationen på 1-8 mm. Sammenlignet med baggrundsværdierne i området er ændringerne i sedimentkoncentration i vandet og aflejringen på bunden dog uvæsentlige. På baggrund af resultater og konklusioner fra de gennemførte modelleringer af suspension og aflejring af sediment vurderes det, at de potentielle påvirkninger af habitatnaturtypen vadeblade som følge af anlæg af havneudvidelsen er ubetydelige i forhold til de naturligt forekommende ændringer i sedimentkoncentration og sedimentation. Ligeledes er de organismer, der udgør grundlaget for habitatnaturtypen vadeblade tilpasset de variationer og ændringer i sedimentation, der naturligt forekommer i området. Den eksisterende bundflora og -fauna består således af relativt almindelige og robuste arter, der er kendetegnet ved at have et relativt højt retableringspotentiale. På baggrund af ovenstående samt at etablering af havneudvidelsen vil medføre en ubetydelig omlægning af sediment i [F2] tidevandsområde, vurderes det, at havneudvidelsen ikke vil medføre skade på habitatnaturtypen vadeblade.

Planklagenævnets vurdering af de anvendte modelberegninger

Planklagenævnet finder, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte miljørapportens modelberegninger for sedimentation. Nævnet lægger herved vægt på, at miljørapportens numeriske modeller, herunder modelberegninger for sedimentation, bygger på et omfattende

datagrundlag. Der er således indsamlet data for hele [F2] og Knudedyb tidevandsområder (minimum 10 års serier for vind, vandstand, bølger, strøm, saltholdighed samt afstrømning og sedimenttilførsel fra land). Der er i 2018 desuden foretaget målinger af strøm, salinitet, temperatur og turbiditet fra fem udlagte målestationer i området. Derudover er der lavet strømhastighedsmålinger samt målinger vedrørende dybdeforhold, sedimentforhold, herunder sedimentsammensætning og -omsætning. Der er endvidere inddraget data og erfaringer fra tidligere uddybnings- og klappingsaktiviteter i området. De numeriske modeller evner til at reproducere eksisterende forhold er ligeledes verificeret ud fra indsamlede data og eksisterende viden om udviklingen af området.

Planklagenævnets vurdering af påvirkningen af vadeflader

Vadeflader (nr. 1140 - mudder- og sandflader, der er blottet ved ebbe) er ofte dækket af mikroskopiske blågrønalger og kiselalger. Stedvis kan der forekomme havgræsser, dværgålegræs eller ålegræs. Fladerne rummer som regel rige samfund af invertebrater, og er derfor af stor betydning som fourageringsområde for ande- og vadefugle. Naturtypen findes spredt langs de danske kyster, og forekommer i sin største udstrækning og er mest veludviklet i Vadehavet.[17]

Planklagenævnet finder, at kommunen har foretaget en tilstrækkelig vurdering af påvirkningen af vadeblade på udpegningsgrundlaget for H78. Nævnet finder endvidere ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at havneudvidelsen ikke vil medføre væsentlig påvirkning på Natura 2000-området, herunder på vadeblade på udpegningsgrundlaget for H78.

Nævnet har herved lagt vægt på, at de gennemførte undersøgelser på passende vis supplerer relevant eksisterende viden.

Nævnet har videre lagt vægt på, at de marine naturtyper i Vadehavet er tilpasset de naturlige, betydelige udsving der forekommer i strømninger, vandstande, sedimentforhold og sedimentation.

Nævnet har desuden lagt vægt på, at de projektafledte ændringer i vandstrømme og deraf afledte ændringer i erosion, vandets sedimentindhold, sedimentation mv. er så begrænsede, at de kun i yderst ringe grad vil påvirke Natura 2000-områdets naturtyper, herunder vadeblader. De afledte ændringer af havneudvidelsen er således begrænsede og meget små sammenholdt med de naturligt forekommende udsving i rum og tid af vandstrømme, erosion, vandets sedimentindhold, sedimentation mv.

Nævnet har i øvrigt lagt vægt på, at de marine naturtyper generelt påvirkes negativt af næringsstofbelastning og menneskelige forstyrrelser i form af fiskeri, sejllads mv. Ændringer i medfør af havneudvidelsen (ændret strøm, sedimentindhold i vand, sedimentation, støj mv.) er i basisanalysen mv., således ikke anført som begrundelse for negativ påvirkning af naturtyperne. Også dette understøtter, at havneudvidelsen ikke påvirker naturtypen vadeblade.

Planklagenævnet kan derfor ikke give medhold i klagepunktet.

2.2.6. Ændret udløbspunkt for helt eller delvist urensset spildevands betydning for det nærliggende Natura 2000-område

Klagen

Det er i klagesagen anført, at havneudvidelsen medfører, at udløbspunktet fra [F1] bliver ændret, så udledningen af spildevand nu føres ud i meget tæt tilknytning til Natura 2000-område nr. 89, hvilket må vurderes at være en skærpende omstændighed, da man ved udledning af urensset spildevand foretager handlinger, som er skadelige for Natura 2000-området og Vadehavet. Klageren har i den forbindelse anført, at [F1] periodevis medfører urensset og delvist rensset spildevand fra det nærliggende renseanlæg Øst samt udsivende miljøfremmede uorganiske stoffer/tungmetaller og tungmetalforbindelser fra Zodiac spulefeltet. Med fortsat udledning af urensset spildevand ved store nedbørsmængder vil belastningen af Vadehavet og Natura 2000-området fortsætte.

Miljørapporten

[F1] og den planlagte ændring af udløbspunkt fra brakvandsområde mellem havnen og kysten er bl.a. beskrevet i miljørapporten s. 27 og s. 283-284, hvor det bl.a. fremgår, at vandets hastighed sænkes i brakvandsområdet, og at vandet fra [F1] opblandes med indstrømmende havvand. Fortyndingen af vandet fra et overløb til [F1] vil variere alt efter, hvornår overløbet forekommer i forhold til tidevandscyklussen, samt varigheden af den aktuelle nedbørshændelse og nedbørsmængde. Ved udløbet fra brakvandsområdet til Vadehavet løber vandet ud over den kystnære vadeflade i området, og derfra fordeles det ud i [F2] tidevandsområde via strømrenderne i Vadehavet. Det forhold, at vadefladen tørlægges flere hundrede meter ud fra kysten under ebbe, betyder, at vand, der udledes fra brakvandsområdet, føres væk af ebbestrømmen to gange i døgnet. Der er således ikke tale om en permanent strøm af vand mod Natura 2000-område nr. 89 mod øst, men derimod at vandet under hver ebbe ledes ud i strømrenderne i den dybere del af [F2] Tidevandsområde og i retning af [F2]s udløb til Nordsøen. Under denne tidevandsstrøm sker der en fuldstændig opblanding af vandet fra [F1]/brakvandsområdet i vandet fra Vadehavet.

Det fremgår videre af miljørapporten, at brakvandsområdet mellem havnen og kysten vil blive forlænget som en del af havneudvidelsen og udløbet fra dette brakvandsområde vil i fremtiden ligge tættere på Natura 2000-område nr. 89, end det er tilfældet i dag. Miljørapportens figur 8.10, s. 283 viser udløbspunkt fra det eksisterende brakvandsområde til Vadehavet samt det ændrede udløbspunkt som følge af havneudvidelsen (se billede i bilag 1). Forlængelsen af brakvandsområdet vil ikke ændre på, at der fortsat kan ske hændelser med overløb af færdigrenset, delvist rensset og fortyndet, urensset spildevand fra Renseanlæg Øst til [F1]. Etableringen af havneudvidelsen medfører således ikke en ændring af den samlede tilførsel af næringsstoffer m.m. fra overløbsvand til Vadehavet, men det vil medføre en ændring af udløbspunktet. Etableringen af havneudvidelsen medfører, at brakvandsområdet bliver forlænget, og vandmængden i brakvandsområdet stiger dermed fra ca. 1.000 m³ til ca. 30.000 m³ ved middel højvande. Dette medfører, at der i tilfælde af overløb af spildevand fra Renseanlæg Øst vil ske en større fortynding end i dag i brakvandsområdet - uanset tidevand, nedbør m.m. Indholdet af næringsstoffer, organisk materiale m.m. vil derfor være mere fortyndet ved udledning til Vadehavet, end det er tilfældet i dag. Ved brakvandsområdets udløb til Vadehavet vil vandet på samme måde som i dag løbe ud over den kystnære vadeflade, og derfra fordeles ud i [F2] tidevandsområde via strømrenderne i Vadehavet. Dette betyder, at vand, der udledes fra brakvandsområdet, føres væk af ebbestrømmen to gange i

døgnet, og i den forbindelse sker der en fuldstændig opblanding i vandet fra Vadehavet. På baggrund heraf, samt at overløb med helt eller delvist urensset spildevand fra Renseanlæg Øst alene forekommer få gange årligt, vurderes det, at det opblandede spildevand ikke vil medføre lokale påvirkninger af de marine habitatnaturtyper.

Planklagenævnets vurdering

Planklagenævnet finder, at kommunen har foretaget en tilstrækkelig vurdering af den påvirkning, det ændrede udløbspunkt for helt eller delvist urensset spildevand som følge af havneudvidelsen, har for det nærliggende Natura 2000-område. Nævnet finder endvidere ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at ændringen af udløbspunkt for helt eller delvist urensset spildevand som følge af havneudvidelsen ikke vil medføre væsentlig påvirkning på Natura 2000-området.

Nævnet har herved lagt vægt på, at udledning af helt eller delvist urensset spildevand ikke skyldes havneudvidelsen, idet havneudvidelsen dog medfører, at udledningspunktet flyttes længere ud på vaderne og helt tæt på grænsen til Natura 2000-området. Nævnet lægger i den forbindelse særlig vægt på, at Esbjerg Havn, herunder havneudvidelsen, er placeret i den nordlige del af Vadehavet, som er stærkt tidevandspåvirket, og det forhold, at vadefladen tørlægges flere hundrede meter ud fra kysten under ebbe, betyder, at vand, der udledes fra brakvandsområdet, føres væk af ebbestrømmen to gange i døgnet. Nævnet finder på baggrund af den store naturlige vandudskiftning med tidevandet, at risikoen for, at det ændrede udløbspunkt for helt eller delvist urensset spildevand som følge af havneudvidelsen medfører en øget miljøbelastning af Natura 2000-området, er uden betydning.

Planklagenævnet kan derfor ikke give medhold i klagepunktet.

2.3. Påvirkning af bilag IV-arter (vandflagermus, strandtudse og snæbel)

2.3.1. Klagen

Det fremgår af klagen, at det ikke er særlig godt dokumenteret, når det i miljørapporten vurderes, at påvirkningerne fra havneudvidelsen er ubetydelige på en række bilag IV-arter, særligt vandflagermus og strandtudse.

For så vidt angår vandflagermus, anfører klageren, at flagermus forstyrres i nærområdet og denne forstyrrelse vil eskalere i anlægsfasen af havneudvidelsen og blive forøget i forhold til eksisterende forhold, hvis havneudvidelsen kommer i drift. Klageren anfører i den forbindelse, at vandflagermus er registreret ved søen ved det gamle teglværk, hvor en række træer er egnede som levesteder for denne art. Vandflagermus kan jage i op til 10-12 km fra koloniens levested. Derfor er det sandsynligt, at vandflagermus har et jagtområde i vådområdet/strandengen bag Østhavnen. Klageren anfører videre, at der ikke er tvivl om, at vandflagermus vil reagere på den støj, der vil komme i anlægsfasen, samt at driften vil bevirke et yderligere støjbidrag. Miljørapporten fokuserer på, at der kun støjtes om dagen, hvorimod flagermusene er nataktive. Klageren anfører hertil, at støj i hvileperioder er stressende for vandflagermus.

For så vidt angår strandtudse, anfører klageren, at denne bliver udsat for tab af habitat, hvis den planlagte havneudvidelse realiseres. Klageren anfører, at strandtudse er fundet på flere lokaliteter øst og vest for havnen, og at det derfor er sandsynligt, at den også findes nord for havnen og langs kysten. Strandtudse foretrækker åbne arealer uden eller med lidt bevoksning, den kan tåle saltvand og yngler gerne i brakvand.

Det fremgår videre af klagen, at bilag IV-arten snæbel vurderes ud fra meget sparsomme oplysninger. Klageren anfører, at snæbel burde have været mere i fokus af undersøgelserne, før man vurderer, at havneudvidelsen kun vil have ubetydelige påvirkninger på arten.

Planklagenævnet har forstået det anførte som en klage over, at kommunen ikke har foretaget en tilstrækkelig vurdering af, hvorvidt planens realisering medfører væsentlige påvirkninger på bilag IV-arterne vandflagermus, strandtudse og snæbel.

2.3.2. Generelt om bilag IV-arter i forbindelse med miljøvurderinger og planvedtagelser

Der er i habitatdirektivet[18] fastsat regler om beskyttelse af bestemte dyre- og plantearter (bilag IV-arter). Disse regler gælder også uden for Natura 2000-områderne.

For dyrearter nævnt i habitatdirektivets bilag IV, litra a, er der forbud mod forsætlig forstyrrelse af disse arter, i særdeleshed i perioder, hvor dyrene yngler, udviser yngelpleje, overvintrer eller vandrer, jf. artikel 12, stk. 1, litra b. Der er desuden forbud mod beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder, jf. artikel 12, stk. 1, litra d. Beskyttelsen er generel og vedrører ikke kun særligt udpegede områder. Beskyttelsen omfatter desuden både forsætlig og uforsætlig beskadigelse og ødelæggelse.

Vandflagermus, strandtudse og snæbel er oplistet i habitatdirektivets bilag IV.

Habitatdirektivet er implementeret i dansk ret i flere regelsæt, bl.a. planhabitatbekendtgørelsen fra 2016.[19]

Det følger af bekendtgørelsens § 7, stk. 2, at et planforslag ikke kan vedtages, hvis gennemførelse af planen kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a. Vurderingen heraf skal fremgå af redegørelsen til planforslaget, jf. § 7, stk. 3 i bekendtgørelsens bilag IV.

En miljøvurdering skal indeholde oplysninger om bl.a. den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet, herunder på spørgsmål som den biologiske mangfoldighed, fauna og flora, jf. miljøvurderingslovens § 7, stk. 2, jf. bilag 1, litra f, og en miljøvurdering skal således også indeholde oplysninger herom, hvis gennemførelse af planen kan beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

2.3.3. Økologisk funktionalitet

Det fremgår af vejledningen til habitatbekendtgørelsen, at yngle- eller rasteområder kan bestå af flere lokaliteter, der tjener som levesteder for den samme bestand. En bredere økologisk forståelse af yngle- og rasteområder giver mulighed for en mere fleksibel tilgang i områder med især mere udbredte bilag IV-arter.

Forudsætningen er, at den økologiske funktionalitet af et yngle- eller rasteområde for bilag IV-arter opretholdes på mindst samme niveau som hidtil.

Nogle arter er organiseret i delbestande, som står i forbindelse med hinanden gennem udvandring og indvandring, og som benytter et netværk af levesteder over tid og rum (eksempelvis padden og flagermus). Netværket kan ses som et samlet yngle- eller rasteområde for samlingen af delbestande, som står i forbindelse med hinanden. De enkelte lokaliteter har hver især betydning for bestanden. Nogle vil ofte have mere betydning end andre. En skade på et levested et sted i netværket kan muligvis afværges ved at fremme kvaliteten eller udstrækningen af levestederne andetsteds i netværket.

Det kan eksempelvis efter en konkret vurdering accepteres at nedlægge et vandhul, der er yngle- eller rasteområde for en bilag IV-art, hvis der inden for bestandens netværk etableres en eller flere nye vandhuller eller andre naturtyper, som samlet set sikrer, at den økologiske funktionalitet af den lokale bestands yngle- eller rasteområde opretholdes på samme niveau som før nedlæggelsen af vandhullet (afværgeforanstaltninger). Det kan i mange tilfælde også være muligt at forbedre kvaliteten af et nuværende yngle- eller rasteområde, f.eks. ved at rense et "dårligt" vandhul op, fjerne vegetation, der skygger for vandfladen, udlægge mere dødt ved, forbedre ledelinjer m.m. [20]

Generelt bør man først søge at tilpasse en plan, så man i videst muligt omfang undgår at skade den økologiske funktionalitet, før man tyr til at afværge skader gennem afværgeforanstaltninger. Det kan f.eks. dreje sig om, at man justerer et vejtracés forløb så meget som overhovedet muligt under hensyntagen til andre interesser, før man indbygger afværgeforanstaltninger.[21]

2.3.4. Krav til tilvejebringelsen af oplysninger om bilag IV-arter

Spørgsmålet om, i hvilket omfang der skal foretages en nærmere undersøgelse af, om et område er et naturligt udbredelsesområde for en beskyttet art efter habitatdirektivets bilag IV, er ikke reguleret. Spørgsmålet om, i hvilket omfang en myndighed generelt er forpligtet til at foretage konkrete undersøgelser af bilag IV-arters forekomst og omfanget af disse, er heller ikke reguleret.

En eventuel undersøgelsespligt og det potentielle omfang af denne, afhænger således af lovgivningen om bilag IV-arter og de ulovbestemte forvaltningsretlige principper, herunder officialprincippet (undersøgelsesprincippet), som kommunen skal påse overholdt. Kravene til forvaltningens sagsoplysning angår tilvejebringelsen af et fyldestgørende grundlag for afgørelsen. Kravene til oplysning af faktum kan ikke præciseres generelt og er i vid udstrækning af skønsmæssig karakter.

I sager om vurdering af bilag IV-arter kan der foretages en indledende vurdering (en slags "screening") af, om de konkrete aktiviteter, en plan giver mulighed for, vil kunne beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder. Dette kan ske ud fra en faglig viden om arternes overordnede fordeling, levevis og levesteder. I de situationer, hvor den indledende vurdering viser, at bilag IV-arter kan påvirkes, skal kommunen belyse sagen nærmere for at vurdere, om yngle- og rasteområder bliver beskadiget eller ødelagt eller forskellige livsstadier af bilag IV-planter bliver ødelagt.[22]

Det antages desuden, at jo mere udbredte arterne er, desto større er sandsynligheden for, at der skal tages højde for dem i forbindelse med bl.a. planer. Det drejer sig f.eks. om spidssnudet frø, stor vandsalamander, flere arter af flagermus og odder.[23]

Der kan ikke fastlægges entydige kriterier for omfanget og karakteren af de oplysninger, der er nødvendige. Det afhænger af den konkrete situation. Der kan bl.a. i tilfælde af ældre oplysninger være behov for at vurdere, om oplysningerne skal opdateres for at afgøre, om arten rent faktisk fortsat forekommer i de berørte områder. Der kan ikke fastsættes præcise kriterier for, hvornår oplysninger er for gamle, da arterne er meget forskellige, ligesom den naturlige udvikling (f.eks. tilgroning) af et område kan have betydning for, om en art er til stede.[24]

2.3.5. Planklagenævnets vurdering

Relevante bilag IV-arter

I miljørapporten s. 259, figur 8.5 er bilag IV-arter vurderet i forhold til om de kan forekomme inden for eller i nærheden af planområdet, samt om de er relevante i forhold til planen. De potentielt relevante bilag IV-arter i forhold til realiseringen af planen er ifølge miljørapporten flagermus, strandtudse, snæbel, odder og marsvin.

Vandflagermus

Det er i miljørapporten s. 261 anført, at der er registreret vandflagermus og sydflagermus i det 10 x 10 km kvadrat, som planområdet ligger indenfor. Vandflagermus jager over vandoverflader på søer, åer, voldgrave, brakvandsfjorde, havnebassiner mv. Vandflagermus benytter sig af og til af bolværker i havne og lignende opholdssteder forår og efterår. Den stensætning, som findes langs den seneste gennemførte udvidelse af havnen, og som skal fjernes i forbindelse med den planlagte udvidelse, vurderes ikke at være egnet som potentielt opholdssted for vandflagermus, da stensætningen er meget eksponeret for både vind og havvand. Vandflagermus er registreret ved søen ved det gammel [A1], som ligger ca. 200 m nord for planområdet. Derudover er der i området mellem [A2] og kysten kortlagt en række træer, der kan være egnede som levested for flagermus, hvor det nærmeste ligger mere end 700 m fra planområdet. Det kan ikke udelukkes, at vandflagermus færdes langs kysten eller jager henover åbne vandflader i og omkring den eksisterende havn.

For så vidt angår potentielle påvirkninger i anlægsfasen, er det i miljørapporten s. 276 anført, at anlæg af den planlagte havneudvidelse ikke medfører fjernelse af træer, bygninger eller lignende, der kan fungere som yngle- eller rasteområder for flagermus eller medføre ændringer i lineære strukturer, der kan fungere som ledelinjer for flagermus.

For så vidt angår støj i driftsfasen, er det i miljørapporten s. 285 anført, at det vurderes, at driften af Esbjerg Havn med den planlagte havneudvidelse vil medføre en ubetydelig påvirkning af flagermus, herunder vandflagermus, for så vidt angår levested eller forekomst i området, hvor der bl.a. er lagt vægt på, at arten i løbet af kort tid vil vænne sig til forøgelsen af støjniveauet, da der kun er tale om nogle få dB, og da der er tale om samme type støj som ved den nuværende drift, og som forekommer med samme tidsmønster. Dette skal også ses i lyset

af, at flagermus er nataktive og derfor ikke vil blive påvirket af havnedriften, der primært vil foregå i dagstimerne. Samlet vurderes planen ikke at påvirke den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for vandflagermus.

Planklagenævnet finder, at kommunen har foretaget en tilstrækkelig vurdering af påvirkningen af bilag IV-arten vandflagermus. Nævnet finder endvidere, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at havneudvidelsen ikke vil medføre væsentlig påvirkning af yngle- og rasteområder for denne art.

Nævnet lægger herved vægt på, at anlæg af det planlagte ikke medfører fjernelse af træer, bygninger eller lignende, der kan fungere som yngle- eller rasteområder eller ledelinjer for flagermus. Nævnet har videre lagt vægt på, at merbelastningen og den maksimale belastning af støj er relativt begrænset, at flagermus i området må antages at være tilvænnet støjniveauet, at støjen er havnestøj, som er velkendt og sædvanlig, samt at støjen primært forekommer om dagen, hvor flagermusene raster i afstand fra havnen.

Strandtudse

Det er i miljørapporten s. 31 anført, at strandtudse lever langs kysterne og yngler i lavvandede søer, der tørrer ud i løbet af sommeren. I vadehavsområdet findes den ofte i strandsøer og grusgrave. Etape 5 vil ikke medføre fjernelse af midlertidige søer, som potentielt kan anvendes af strandtudse som yngle- eller rastested.

For så vidt angår potentielle påvirkninger i anlægsfasen er det i miljørapporten s. 276-277 anført, at det vand, der vil blive indpumpet med sandet, der anvendes til opfyldning i forbindelse med den planlagte udvidelse, vil være saltvand med samme salinitet som vandet i Vadehavet (25-35 ‰). Strandtudsen kan yngle i vandsamlinger med brakvand, forudsat at saltkoncentrationen ved æglægning ikke overstiger 5 ‰. Det indpumpede vand fra Vadehavet vil derfor være for salt til, at strandtudse kan yngle deri eller opholde sig deri i længere tid. Videre vil eventuelle vandsamlinger løbende og hurtigst muligt blive fyldt op, og det er derfor usandsynligt, at eventuelle midlertidige vandsamlinger vil blive fortyndet med regnvand i en sådan grad, at saltkoncentrationen vil nå et niveau, hvor strandtudse kan anvende dem som ynglested. På baggrund af ovenstående vurderes det, at udvidelsen af havnen ikke vil medføre, at der etableres midlertidige yngleområder for strandtudse. Samlet vurderes planen ikke at påvirke den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for strandtudsen.

Planklagenævnet finder, at kommunen har foretaget en tilstrækkelig vurdering af påvirkningen af bilag IV-arten strandtudse. Nævnet finder endvidere, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at havneudvidelsen ikke vil medføre væsentlig påvirkning af yngle- og rasteområder for arten.

Nævnet lægger herved vægt på, at strandtudse ikke vil yngle i salte vandsamlinger, som evt. forekommer i planområdet. Videre forekommer formentlig ingen eller kun få vandsamlinger, idet bl.a. indpumpningen af sand/havvand til planområdet formentlig sker med skiftende intensitet, og planområdet løbende tages i brug, når dele er færdiggjorte. Der sker derfor formentlig jævnlig kørsel, omfordeling af sand, påfyldninger mv. i planområdet, som gør, at området ikke er anvendeligt for strandtudsen.

Snæbel

Fisk, herunder snæbel, er beskrevet i miljørapporten s. 252, 275-276 og 285-286, se afsnit 2.4.4 ovenfor.

Det fremgår heraf, at det vurderes, at havneudvidelsen ikke påvirker den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for snæbel.

Planklagenævnet finder, at kommunen har foretaget en tilstrækkelig vurdering af påvirkningen af bilag IV-arten snæbel. Nævnet finder endvidere, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at havneudvidelsen ikke vil medføre væsentlig påvirkning af yngle- og rasteområder for denne art.

Nævnet lægger herved vægt på, at planområdet ikke er velegnet levested for snæblen, som i øvrigt ikke yngler i Vadehavet.

Planklagenævnet kan derfor ikke give medhold i klagepunktet.

2.4. Retsgrundlag for miljøvurderingen

De miljøvurderede planer blev endeligt vedtaget i september 2021 og var ikke under tilvejebringelse før 16. maj 2017. Planklagenævnet har derfor behandlet nedenstående efter den bekendtgørelse af miljøvurderingsloven, som blev udstedt i 2020.[25]

2.5. Kommunens miljøvurdering

2.5.1. Miljøvurderingsloven generelt

Når en myndighed i medfør af lovgivningen tilvejebringer planer og programmer inden for fysisk planlægning og arealanvendelse, som fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter omfattet af miljøvurderingslovens bilag 1 og 2, skal der efter lovens § 8, stk. 1, nr. 1, udarbejdes en miljøvurdering. Hvis planen fastlægger anvendelsen af mindre områder på lokalt plan eller alene angiver mindre ændringer i sådanne planer, skal der kun gennemføres en miljøvurdering, hvis gennemførelsen af planen må antages at få væsentlig indvirkning på miljøet, jf. § 8, stk. 2, nr. 1. Efter miljøvurderingslovens § 8, stk. 1, nr. 3, skal der endvidere udarbejdes en miljøvurdering af andre planer, som i øvrigt fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter, når myndigheden vurderer, at planen kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Derudover skal der gennemføres en miljøvurdering, hvis planen medfører krav om en vurdering af virkningen på et internationalt naturbeskyttelsesområde under hensynstagen til områdets bevaringsmålsætning, jf. lovens § 8, stk. 1, nr. 2.

Planklagenævnet konstaterer, at kommunen har valgt at gennemføre en miljøvurdering. Idet miljøvurderingen allerede er foretaget, har nævnet ikke fundet anledning til at efterprøve, om der var krav om at foretage en sådan miljøvurdering efter miljøvurderingsloven.

Myndigheden skal snarest muligt gennemføre en miljøvurdering, hvor dette er påkrævet efter § 8, stk. 1, hvilket følger af lovens § 9. Formålet med bestemmelsen er at sikre, at integreringen af miljøhensyn foretages i forbindelse med udarbejdelsen af planen, og dermed på et tidligt

tidspunkt i processen, således at der kan tages hensyn til den miljømæssige indvirkning på et tidspunkt, hvor det fortsat er muligt at inddrage de miljømæssige aspekter i planens udformning.

Ved den endelige vedtagelse af en plan skal kommunen bl.a. inddrage miljørapporten, jf. miljøvurderingslovens § 13, stk. 1.

2.5.2. Generelt om indhold af miljørapporten

Formålet med miljøvurderingsloven er at sikre et højt miljøbeskyttelsesniveau og bidrage til integrationen af miljøhensyn under udarbejdelsen og vedtagelsen af planer og programmer, jf. lovens § 1.

En miljørapport skal på baggrund af de oplysninger, der er nævnt i bilag 4, vurdere den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet af planens gennemførelse og rimelige alternativer under hensyn til planens mål og geografiske anvendelsesområde, jf. § 12, stk. 1. En miljørapport skal som udgangspunkt fokusere på den del af planens gennemførelse, der forventes at få væsentlig indvirkning på miljøet. Alle aspekter af gennemførelsen af planen skal dog undersøges, da de tilsammen kan få væsentlig indvirkning på miljøet.

En miljørapport skal indeholde de oplysninger, som med rimelighed kan forlanges med hensyn til aktuel viden og gængse vurderingsmetoder samt til, hvor detaljeret planen er, hvad den indeholder, og på hvilket trin i et beslutningsforløb planen befinder sig, og hvorvidt bestemte forhold vurderes bedst på et andet trin i det pågældende forløb, jf. lovens § 12, stk. 2.

2.5.3. Afgrænsningsfasen

Klagen

Det er anført i klagesagen, at det ikke har indgået i miljørapporten, at havneudvidelsen kan have betydning for nedbrydning af kysten på Halen, Fanø og at dette bør undersøges.

Klageren har videre anført, at Esbjerg Havn har planer om at stille arealer til rådighed til dekommissionering af vindmøller, hvilket ikke er behandlet i miljørapporten og burde have indgået som en del af rapporten.

Generelt om afgrænsningsfasen

Første fase i forbindelse med gennemførelse af en miljøvurdering er at afgrænse indholdet af miljørapporten (afgrænsningsfase eller scopingfase), jf. miljøvurderingslovens § 11. Formålet med afgrænsningsfasen er at fastlægge, hvilke forhold der skal behandles i miljørapporten, og at fastlægge et egnet detaljeringsniveau for den konkrete vurdering. Formålet er desuden at tage stilling til, om en vurdering af alternativer er relevant.

Berørte myndigheder skal høres over den påtænkte afgrænsning, jf. miljøvurderingslovens § 32. Kommunen skal herefter i lyset af eventuelle høringsvar foretage den endelige afgrænsning.

Resultatet af afgrænsningsfasen er typisk en afgrænsningsrapport/-notat. Det skal som minimum fremgå af rapporten/notatet, hvilke forhold og eventuelle underforhold der vil indgå i miljørapporten. Det kan også indgå, hvilke forhold der ikke vil blive medtaget.

En miljørapport skal bl.a. vurdere den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet af planens gennemførelse, jf. miljøvurderingslovens § 12, stk. 1.

Det er således ikke enhver mulig indvirkning, der skal indgå i miljørapporten og dermed afgrænsningen.

Hvis det i forbindelse med en væsentlighedsvurdering efter habitatreglerne er konkluderet, at der skal laves en konsekvensvurdering, vil det forhold, som har udløst kravet om konsekvensvurdering, altid skulle indgå i afgrænsningen.

Det forhold, at der i f.eks. miljølovgivningen er fastsat detaljerede regler, som har til formål at forebygge risikoen for en indvirkning af miljøet, der skyldes bestemte aktiviteter, vil efter omstændighederne kunne medføre, at disse aktiviteter's mulige væsentlige indvirkning af miljøet ikke kan betragtes som sandsynlig.

Da miljøvurderingen er en fortløbende proces, vil det kunne forekomme, at kommunen som følge af nye oplysninger eller vurderinger er forpligtet til at udvide afgrænsningen af miljørapporten.

Hvis et forhold er medtaget i forbindelse med afgrænsningsfasen, vil kommunen som klart udgangspunkt også være forpligtet til at medtage dette forhold i miljørapporten.

En miljørapport skal indeholde de oplysninger, som med rimelighed kan forlanges med hensyntagen til den aktuelle viden og gængse vurderingsmetoder og til, hvor detaljeret planen er, hvad planen indeholder, på hvilket trin i et beslutningsforløb planen befinder sig, og hvorvidt bestemte forhold vurderes bedre på et andet trin i det pågældende forløb, jf. miljøvurderingslovens § 12, stk. 2.

Kravene til omfanget og intensiteten af vurderingen afhænger således af planens karakter, på hvilket trin i beslutningsforløbet planen befinder sig, og om bestemte forhold vurderes bedre på et senere trin i det pågældende forløb, således at dobbeltvurderinger undgås.

Loven fastlægger ikke, hvilke konkrete undersøgelser en myndighed skal foretage i forbindelse med en miljørapport, hvorfor dette i et vist omfang må afgøres ud fra almindelige forvaltningsretlige krav til myndigheders sagsoplysning, herunder officialprincippet. Eksisterende, relevante oplysninger, som er tilgængelige for kommunen, skal indgå, uanset om de er indsamlet til et andet formål. Miljøvurderingsloven og officialprincippet kan efter omstændighederne føre til, at der konkret skal tilvejebringes eller inddrages bestemte oplysninger forud for en planvedtagelse. Dette gælder i særdeleshed, hvor en konkret viden eller oplysninger giver en myndighed særlig anledning til at søge forholdet nærmere oplyst.

Der kan ikke antages at være større krav til de oplysninger, der skal tilvejebringes og inddrages i afgrænsningsfasen, end til de oplysninger, der efterfølgende skal indgå i selve miljørapporten.

Planklagenævnets vurdering

Det fremgår af miljørapporten s. 6, at kommunen har vurderet, at miljørapporten skal afgrænses til at omhandle planernes mulige konsekvenser for:

- Hydraulik og morfologi
- Marinbiologi
- Natura 2000-områder og bilag IV-arter
- Vandområdeplaner og Havstrategi
- Verdensarv Vadehavet
- Øvrige beskyttelsesforhold
- Skibstrafik
- Marinarkæologi
- Råstoffer
- Befolkning og sundhed
- Trafik
- Støj og vibrationer
- Natur på land
- Arealforbrug
- Jord- og grundvandsforurening
- Vandafledning
- Luft og emissioner
- Klima
- Landskab og kulturmiljø

Kystmorfologi er beskrevet i miljørapporten s. 17 og s. 157, hvor det bl.a. fremgår, at der gennem de sidste 130 år er sket en erosion og tilpasning af Halens form. Det fremgår, at den planlagte havneudvidelse vil skabe en beskedent strømforstærkning på den sydligste kant af vaden langs Fanøs østkyst ved Halen, men samtidig reducerer udvidelsen af sejlrenden det generelle vandføringspres på vaden. Tidligere udvidelser af Esbjerg Havn mod øst og samtidige uddybninger af sejlrenden har ifølge rapporten ikke påvirket Fanø østkysts morfologi væsentlig, og da vandstande og bølgehøjder under ekstreme stormhændelser langs kysten ikke øges, vil havneudvidelsens påvirkning af de kystmorfologiske forhold langs Fanøs østkyst være uvæsentlige.

Planklagenævnet finder på den baggrund, at kommunen har inddraget påvirkningen af den planlagte udvidelse på Fanøs østkyst ved Halen.

Planklagenævnet kan derfor ikke give medhold i klagepunktet.

Miljørapporten omfatter ikke en vurdering i forhold til, at planområdet potentielt skal anvendes til dekommissionering af vindmøller.

Af kommunens bemærkninger til klagen fremgår det, at der er foretaget en screening af og godkendt et projekt om dekommissionering af vindmøller på havnen på eksisterende arealer og at dette ikke har nogen relation til havneudvidelsen.

Planklagenævnet finder, at dekommissionering af vindmøller ikke er omfattet af planen. Kommunen har således ikke været forpligtet til at inddrage påvirkning ved dekommissionering af vindmøller i miljørapporten.

Planklagenævnet kan derfor ikke give medhold i klagepunktet.

2.5.4. Vandområdeplaner (kystvandområde nr. 121, [F2] og nr. 119, Vesterhavet, Syd) Klagen

Det er anført i klagesagen, at vader tørlægges i kystvand nr. 121, [F2], hvilket forhindrer, at dette kystvand, kan opnå en god økologisk tilstand. Klagerne anfører, at der i forbindelse med opgravning af sediment til anlæg af den planlagte udvidelse, sker et tab af habitat for bundfaunaen i kystvand nr. 121, [F2]. Klageren anfører i den forbindelse, at miljørapportens modelberegninger af sedimentationen øst for den eksisterende havnefront viser ingen sedimentation, hvilket ikke svarer til virkeligheden.

Det er desuden i klagesagen anført, at anlægsfasens yderligere klappning af sediment vil forværre bundfaunaen i kystvand nr. 119, Vesterhavet, Syd, klappplads 2B og 3B, som i forvejen er i ringe tilstand. Klageren anfører i den forbindelse, at det er uacceptabelt, at der klappes (forurenede) sediment, som forhindrer opfyldelse af miljømålet for kystvand nr. 119, Vesterhavet, Syd.

Planklagenævnet har forstået dette som en klage over, at realiseringen af planen vil medføre en påvirkning af kystvand nr. 121, [F2], og kystvand nr. 119, Vesterhavet, Syd, og at spørgsmålet herom ikke er vurderet korrekt i miljørapporten.

Generelt om vandområdeplaner

I en miljørapport skal der bl.a. indgå oplysninger om den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet, herunder befolkningen, menneskers sundhed og vand, jf. miljøvurderingslovens bilag 4, litra f, jf. § 12. Der skal desuden gives oplysninger om de miljøbeskyttelsesmål, der er fastlagt på internationalt plan, fællesskabsplan eller medlemsstatsplan, og som er relevante for planen, og hvordan der under udarbejdelsen af den er taget hensyn til disse mål og andre miljøhensyn, jf. lovens bilag 4, litra e, jf. § 12.

Vandrammedirektivet[26] fastsætter en række miljømål og opstiller overordnede rammer for den administrative struktur for planlægning og gennemførelse af tiltag og for overvågning af vandmiljøet. I dansk lovgivning er dette implementeret gennem lov om vandplanlægning,[27] som er grundlag for vandområdeplanerne. Loven beskriver de tiltag, som skal iværksættes for at opnå god miljøtilstand. Denne tilstand er opnået for overfladevand, når både den økologiske tilstand og den kemiske tilstand er god.

De gældende statslige Vandområdeplaner for 2015-2021 udgøres dels af plandokumenter, bekendtgørelser og dels af digitalt kortmateriale på Miljø- og Fødevareministeriets MiljøGIS. [28]

Vadehavet, og dermed planområdet, er i henhold til de statslige vandområdeplaner for 2015-2021 placeret i vandområdedistrikt 1, Jylland og Fyn i hovedområdet 1.10 Vadehavet og inden for kystvandområde nr. 121, [F2]. Derudover vil klappning af ikke-genanvendeligt materiale fra anlægsaktiviteter foregå på de to store klapppladser vest for Fanø, Klappplads nr. 2B-Vesterhavet og Klappplads nr. 3B-Vesterhavet i kystvandsområde nr. 119, Vesterhavet, Syd. Afgrænsningen af disse vandområder, som planområdet ligger inden for, eller som ligger i nærheden af planområdet, fremgår af miljørapportens figur 9.1 (s. 294). Figur 9.1 kan ses af Bilag 1 med billedmateriale sidst i denne afgørelse.

Miljømål for Vadehavet er fastsat i bekendtgørelse nr. 1625 af 19. december 2017 om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvand, og fremgår tillige af Vandområdeplan 2015-2021 for vandområdedistrikt 1, Jylland og Fyn, som er offentliggjort den 27. juni 2016.

Miljørapporten

Generelt om kystvandsområde nr. 121, [F2] og nr. 119, Vesterhavet, Syd

I forhold til vandområdeplanen indgår der i miljørapporten s. 292 ff. en beskrivelse og vurdering af om planen vil være til hinder for opfyldelsen af målsætningerne om god økologisk og kemisk tilstand i vandområderne. Det fremgår heraf, at miljørapportens beskrivelser i forhold vandområdeplanen er baseret på vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Jylland og Fyn samt MiljøGIS for basisanalysen for den nuværende vandområdeplan 2015-2021 og MiljøGIS for basisanalysen for vandområdeplan 2021-2027.

Desuden afhænger vandområdenes tilstand af både iltforhold samt tilførsel af næringsstoffer, hvorfor disse faktorer også er behandlet i miljørapporten. Informationer angående iltforhold og næringsstoffer er baseret på Nationalt Center for Miljø og Energis database for overvågning af overfladevand ODA-databasen. Det fremgår i den forbindelse af miljørapporten, at ophvirvling af sediment med indhold af organisk stof i vandfasen ved udvidelse af Esbjerg Havn kan føre til forøget biologisk nedbrydning af organisk stof under forbrug af ilt, hvilket potentielt kan påvirke iltforholdene i vandet ved Esbjerg Havn samt på og omkring klappladserne og derved påvirke vandlevende organismer og bundfaunaen i kystvandsområde nr. 121, [F2] og nr. 119, Vesterhavet, Syd.

Kystvandsområde nr. 121, [F2]

Kystvandsområde nr. 121, [F2], er beskrevet i miljørapporten s. 33, s. 294-295 og s. 297-300, hvor det bl.a. fremgår, at havneudvidelsen etableres i kystvandsområde nr. 121, der er målsat til god økologisk tilstand og god kemisk tilstand. Det fremgår af miljørapporten, at den samlede økologiske tilstand for vandområdet er "ringe." Der er endvidere ikke god kemisk tilstand for vandområde nr. 121, hvilket er baseret på målinger af indholdet af kviksølv, BDE og PFOS i fisk, som overstiger gældende miljøkvalitetskrav, der findes i bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvand, kystvande og grundvand.

Den potentielle påvirkning af bundfaunaen er beskrevet i miljørapporten s. 299, hvor det bl.a. fremgår, at det vurderes, at en lille overlejring og de forhøjede sedimentkoncentrationer i vandfasen vil have en ubetydelig påvirkning på bundfaunaen, da påvirkningen vil være kortvarig og reversibel. Bundfaunaen i nærområdet og på vaderne er ofte udsat for perioder med svingende og høje sedimentkoncentrationer, og de forhøjede sedimentkoncentrationer og sedimentation som følge af anlægsarbejdet vil ligge inden for den naturlige variation. Den direkte fjernelse af bundfauna vil kun forekomme inden for et begrænset område, som størrelsesmæssigt vurderes at være uden betydning for bundfaunaen i vandområdet. Det vurderes samlet, at påvirkningen af bundfaunaen i anlægsfasen som helhed vil være ubetydelig og ikke væsentlig. Udvidelsen af Esbjerg Havn vil ikke medføre en væsentlig påvirkning på den økologiske kvalitetsratio for kvalitetselementet bundfauna i kystvandsområde nr. 121, [F2].

Havneudvidelsens potentielle påvirkning af den kemiske tilstand er beskrevet i miljørapporten s. 300, hvor det bl.a. fremgår, at havmiljøloven fastsætter, at klappning af optagede havbundsmaterialer kun kan tillades, såfremt materialet indeholder uvæsentlige mængder og koncentrationer af en række stoffer og materialer, som er nævnt i havmiljølovens bilag 2. Det vurderes således, at det ophvirvlede sediment fra anlægsaktiviteterne vil have et meget lavt og uvæsentligt indhold af miljøfarlige stoffer, og at det dermed ikke vil medføre overskridelse af miljøkvalitetskrav for biota. På baggrund heraf vurderes det, at udvidelsen af Esbjerg Havn ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af den kemiske tilstand. Havneudvidelsens anlægsarbejder vurderes derfor samlet ikke at forhindre målsætningen om god kemisk tilstand eller at forværre den nuværende kemiske tilstand i kystvandområde nr. 121.

Ophvirvling af sediment ved uddybningen vil forårsage et øget biologisk forbrug af ilt i vandet, men det fremgår af miljørapporten s. 300, at det vurderes, at dette forøgede forbrug vil være ubetydeligt lavt og ikke vil påvirke iltforholdene i vandet væsentligt. Desuden vil iltforbruget være kortvarigt og kun forekomme omkring uddybningsaktiviteterne. Der er gode iltforhold på mindst 7 mg O₂/l i vandet året rundt, hvilket især skyldes tidevandspåvirkningen, og at vandområderne generelt er lavvandede med god vertikal opblanding. Det vurderes, at udvidelsen af Esbjerg Havn ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af områdets iltforhold, og udvidelsen vil således ikke forhindre målopfyldelse af god økologisk og kemisk tilstand eller forværre de nuværende tilstande i kystvandområde nr. 121.

Kystvandsområde nr. 119, Vesterhavet, Syd

Kystvandsområde nr. 119, Vesterhavet, Syd, er beskrevet i miljørapporten s. 33, s. 295 og s. 300-304, hvor det bl.a. fremgår at, at klappning af uddybningsmaterialer vil finde sted i kystvandsområde nr. 119, der er målsat til god økologisk tilstand efter 22. december 2021 og god kemisk tilstand senest 22. december 2015. Det fremgår af miljørapporten, at den samlede økologiske tilstand for vandområdet er "ringe." Den kemiske tilstand for vandområde nr. 119 er ukendt.

Den potentielle påvirkning af bundfaunaen er beskrevet i miljørapporten s. 301, hvor det bl.a. fremgår, at det vedr. klappingens påvirkning på bundfaunaen vurderes, at de minimale overlejringer uden for klappladserne samt de midlertidigt forhøjede sedimentkoncentrationer i vandfasen uden for klappladserne vil have en ubetydelig påvirkning på bundfaunaen uden for klappladserne, da påvirkningen vil være kortvarig og reversibel. De forhøjede sedimentkoncentrationer i vandfasen som følge af klappingsaktiviteter vil være inden for den naturlige variation i området, mens sedimentaflejringerne uden for klappladserne vurderes at være fuldt integreret i den naturlige sedimentomsætning i området i løbet af en vinterperiode. Den direkte overdækning af bundfauna på klappladserne vil kun forekomme inden for et begrænset område, og det vurderes, at klappladsernes betydning for vandområdet som sådan er ubetydelig. Samlet vurderes det, at klappingsaktiviteterne i forbindelse med udvidelse af Esbjerg Havn ikke vil medføre væsentlig påvirkning på kvalitetselementet bundfauna i kystvandområde nr. 119, Vesterhavet, syd.

Havneudvidelsens potentielle påvirkning af den kemiske tilstand er beskrevet i miljørapporten s. 303, hvor det bl.a. fremgår, at det vurderes, at klappning af de ikke-genanvendelige uddybningsmaterialer fra etableringen af Esbjerg Havn ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af den kemiske tilstand for kystvandområde nr. 119, Vesterhavet, syd. Det

vurderes, at de ikke-genanvendelige uddybningsmaterialer vil have et meget lavt indhold af miljøfarlige stoffer, og at de dermed ikke vil medføre overskridelse af miljøkvalitetskrav for biota.

Klapning af uddybet sediment fra udvidelsen af Esbjerg Havn vil forårsage et biologisk forbrug af ilt i vandet, men det fremgår af miljørapportens s. 303, at det vurderes, at dette forbrug vil være meget lavt og ikke vil påvirke iltforholdene i vandet væsentligt. Desuden vil det forøgede iltforbrug være kortvarigt, og bølge- og strømforhold vil holde vandet nær bunden på klappladserne iltet i en sådan grad, at påvirkningen af iltforhold vil være ubetydelig. Der er gode iltforhold på mindst 7 mg O₂/l i vandet året rundt få kilometer syd for klapplad 2B (målt ved Naturstyrelsens målestation Blåvand), hvilket især skyldes tidevandspåvirkningen, og at vandområderne generelt er lavvandede med god vertikal opblanding. Samme gode iltforhold vurderes at findes på klapplad 2B og 3B, da disse områder er stærkt bølgeeksponerede, og der således er en minimal risiko for dannelse af springlag som følge af temperaturforskelle og forskelle i salinitet mellem bundvand og overfladevand. Det vurderes, at klapning af uddybningsmaterialer fra udvidelsen af Esbjerg Havn ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af områdets iltforhold, og udvidelsen vil således ikke forhindre målopfyldelse af god økologisk og kemisk tilstand eller forværre de nuværende tilstande.

Etablering af kajen

I miljørapporten (s.107 ff.) er arbejdsprocesserne i anlægsfasen beskrevet. Det fremgår af miljørapportens s. 111, at etableringen af kajen og ramperne inkl. uddybningen forventes at ske på ca. 1 år. Miljørapportens figur 4.6, s. 107-108 angiver, at kajen er færdig efter fase 2 af 6 faser for opfyldning af den planlagte havneudvidelse.

Nævnet konstaterer på baggrund af miljørapportens figur 4.6, at kajen etableres først, hvorefter den øvrige del af havneanlægget etableres, hvor der fyldes op fra kajen og ind mod land. Tidligt i forløbet etableres midlertidige dæmninger, hvor der fyldes op bagved. Etablering af havneanlægget sker således i en rækkefølge, hvor den del, der formentlig vil forårsage den største og blivende forandring af forholdene, etableres først.

Driftsfasen

Havneudvidelsens potentielle påvirkninger i driftsfasen som kan være af betydning for opfyldelse af målsætningerne i vandområdeplanerne er beskrevet i miljørapportens s. 304-305.

Om påvirkninger af vandafledninger i driftsfasen fremgår det af miljørapporten s. 304, at det er vurderet, at udledning af overfladevand fra havneudvidelsen ikke vil medføre en påvirkning af vandkvaliteten i det modtagende vandområde, og at der derved ikke vil ske en påvirkning af vandmiljøet, som strider imod vandområdeplanernes målsætninger. Etableringen af havneudvidelsen øger ikke risikoen for overløbshændelser fra Renseanlæg Øst til [F1], og medfører således ikke en ændring af stoftilførslen til Vadehavet fra [F1]. Etablering af havneudvidelsen vil således ikke medføre en negativ påvirkning på vandkvaliteten i [F2] vandområde, og der vil ikke være en påvirkning af vandmiljøet, som strider imod vandområdeplanernes målsætninger. Ændring af selve udløbspunktet til [F2] vandområde er uden betydning for overholdelse af vandområdeplanernes målsætning.

Om påvirkninger af marinbiologiske forhold fremgår det af miljørapporten s. 305, at det er vurderet, at driften af Esbjerg Havn ikke vil medføre væsentlige påvirkninger.

Det vurderes samlet, at driftsfasen af udvidelsen af Esbjerg Havn ikke vil forværre den økologiske eller kemiske tilstand, eller være til hinder for målopfyldelse af god økologisk og kemisk tilstand for vandområderne.

Modelberegning af de hydrauliske og morfologiske forhold, herunder sedimentation

Metoden og datagrundlaget for beregninger fra de tre numeriske modeller, herunder modelberegning af sediment, som danner grundlag for vurderingen af miljøkonsekvenser af havneudvidelsen under anlægsfasen og driftsfasen er bl.a. beskrevet i miljørapporten s. 7-8, se afsnit 2.2.5 ovenfor, hvor miljørapportens beskrivelse af dette er gengivet.

Det fremgår af miljørapporten s. 7, at miljørapportens beskrivelser i forhold til at vurdere om havneudvidelsen, som indeholder opfyldning i et tidevandsområde, påvirker de hydrauliske og morfologiske forhold i [F2] og Knudedyb tidevandsområde, er baseret på eksisterende viden, feltundersøgelserdata, numerisk modellering samt faglig specialistervurdering.

Det fremgår af miljørapportens s. 128, at der vil ske ikke uvæsentligt sedimentspild i forbindelse med afgravning af den eksisterende havbund til forbedring af besejlingsforholdene. I alt skal der afgraves ca. 0,9 mio. m³ havbundsmateriale i forbindelse med havneudvidelsen. Store dele af det afgravede materiale vurderes geoteknisk set at være uegnet til indbygning i havneudvidelsen. Det foreslås derfor klappet på Klappelds 2B- og 3B-Vesterhavet i Nordsøen.

Miljørapportens figur 1.9 s. 12 viser den eksisterende middelsedimentkoncentration (mg/l) hhv. sommer og vinter samt de modelberegnete ændringer i sedimentmiddelkoncentration under anlægsfasen hhv. sommer og vinter. Nævnet forstår figuren på den måde, at uddybningen af sejlrenden og lokaliteten for havneudvidelsen i anlægsfasen vil medføre små ændringer af vandets middelsedimentkoncentration på op til 1-5 mg/l.

Miljørapportens figur 1.10 s. 13 viser aflejringsforhold under anlægsfasen med bidrag fra uddybning og for klappning i 2018. Til venstre ses eksisterende aflejringsforhold over en periode på 90 dages sommermodelperiode (5. juni 2018 til 15. september 2018) og vintermodelperiode (18. december 2017 til 20. marts 2018) og til højre ses forskel i sedimentation mellem eksisterende forhold og uddybning af 900.000 m³ sand/ler inklusiv havneudvidelsen. Nævnet forstår figuren på den måde, at en række specifikke områder langs sejlrenden og i læ af den kommende mole samt lige nord for vandskellet mellem [F2] og Knudedyb tidevandsområder over en 90 dages anlægsperiode vil få forøget sedimentation på 1-8 mm. Uden for disse områder vil der ikke være målbare ændringer af sedimentationen. Forholdene skal sammenholdes med, dels at de naturlige korttids- og sæsonmæssige ændringer i sedimentkoncentrationen er 20-500 mg/l, dels at de naturlige ændringer i aflejringerne er på 20-100 mm og dels, at den gennemsnitlige nettosedimentation er 1-10 mm/år. På den baggrund vurderes påvirkningerne under anlægsfasen at være uvæsentlige/ubetydelige for Vadehavets marine miljø.

Planklagenævnets vurdering

Den konkrete sag vedrører en planvedtagelse for at muliggøre udvidelse af Esbjerg Havn, som ligger ved Vadehavet. Vadehavet er i henhold til de statslige vandområdeplaner for 2015-2021 placeret i vandområdedistrikt 1, Jylland og Fyn i hovedoplandet 1.10 Vadehavet og inden for kystvandområde nr. 121, [F2]. Derudover vil klappning af ikke-genanvendeligt materiale fra anlægsaktiviteter foregå på de to store klapppladser vest for Fanø, Klappplads nr. 2B-Vesterhavet og Klappplads nr. 3B-Vesterhavet i kystvandsområde nr. 119, Vesterhavet, Syd.

Planklagenævnet finder, at kommunen har haft et tilstrækkeligt grundlag til at vurdere, at havneudvidelsens anlægs- og driftsfaser ikke vil forhindre opfyldelse af målsætningerne om god økologisk og kemisk tilstand eller forværre den nuværende økologiske og kemiske tilstand i kystvandsområde nr. 121, [F2] og kystvandsområde nr. 119 Vesterhavet, Syd.

Nævnet har herved lagt vægt på, at der i miljørapporten foreligger konkrete måledata på sedimenter og strømforhold mv., at der er udarbejdet model og beregninger på ændringerne, hvor nye og tidligere kendte data indgår, samt at byggeprocessen for havneudvidelsen er beskrevet i hovedtræk. For så vidt angår modelberegningerne henvises til afsnit 2.2.5.

Nævnet finder desuden, at der ikke er grundlag for at antage, at der klappes forurenede sediment som anført af klageren. Nævnet lægger herved vægt på, at klappning af optagede havbundsmaterialer kun kan tillades, såfremt materialet indeholder uvæsentlige mængder og koncentrationer af en række stoffer og materialer, som er nævnt i havmiljølovens bilag 2, hvilket betyder, at de ikke-genanvendelige uddybningsmaterialer som klappes vil have et meget lavt indhold af miljøfarlige stoffer, og at de dermed ikke vil medføre overskridelse af miljøkvalitetskrav for biota. Nævnet antager i den forbindelse, at der vil blive taget analyser af det materiale, der skal klappes for at sikre, at det overholder kravene i havmiljøloven.

Planklagenævnet kan derfor ikke give medhold i klagepunktet.

2.5.5. Alternativer

Klagen

Det er anført i klagesagen, at kommunen bør forholde sig mere konkret til, om der er alternative placeringer i eller uden for det eksisterende havneareal.

Planklagenævnet har forstået det som en klage over, at kommunen ikke har belyst muligheden for alternative placeringsmuligheder.

Generelt om alternativer

En miljørapport skal fastlægge, beskrive og evaluere rimelige alternativer, jf. miljøvurderingsloven § 12, stk. 1.

Forpligtelsen til at fastlægge, beskrive og evaluere rimelige alternativer skal ses i sammenhæng med formålet med en miljøvurdering af en plan, som er at sikre, at planens indvirkning på miljøet inddrages og bidrager til, at der træffes en begrundet og oplyst afgørelse om planens endelige udformning. Valget og udformningen af rimelige alternativer foretages med udgangspunkt i planens mål og geografiske anvendelsesområde. Det valgte alternativ skal være realistisk, hvilket vil sige muligt at realisere i stedet for det påtænkte.[29]

Der fremgår desuden følgende af EU-kommissionens vejledning om SMV-direktivet:

Det fremgår ikke af direktivets tekst, hvad der menes med et rimeligt alternativ til en plan eller et program. Det første skridt i forbindelse med beslutningen om mulige rimelige alternativer bør være at tage planens eller programmets mål og geografiske anvendelsesområde i betragtning. Teksten oplyser ikke, om der menes alternative planer eller programmer eller forskellige alternativer inden for en plan eller et program. I praksis vil forskellige alternativer inden for en plan normalt blive vurderet (f.eks. forskellige metoder for affaldsbortskaffelse inden for en affaldshåndteringsplan eller forskellige metoder for udvikling af et område inden for rammerne af en arealanvendelsesplan). Et alternativ kan være en anden måde at opfylde planens eller programmets mål på. Med hensyn til arealanvendelsesplaner eller fysiske planlægningsplaner er oplagte alternativer anderledes anvendelser af områder, der er udpeget til specifikke aktiviteter eller formål, og alternative områder for sådanne aktiviteter.[30]

Der er ikke i miljøvurderingsloven et krav om, at der skal vælges en bestemt planlægningsmæssig løsning frem for andre.

Det kan efter Planklagenævnets opfattelse ikke antages, at der altid er en pligt til at vurdere andre alternativer end den valgte løsning. Alternativer er navnlig relevante ved større, ikke-reversible beslutninger, ved omfattende indgreb i det eksisterende miljø, ved politisk usikkerhed omkring løsningen i kommunen, samt hvis der er indkommet (realistiske) alternative forslag fra berørte myndigheder eller offentligheden.

Planklagenævnet finder desuden, at der ikke af SMV-direktivet eller miljøvurderingsloven kan udledes en pligt til, at en kommune i forbindelse med vurderingen af alternativer nødvendigvis skal vurdere en helt anden geografisk placering af det påtænkte byggeri, anlæg m.v. Kommunen kan dog vælge at inddrage et sådant alternativ, såfremt kommunen vurderer, at det er et rimeligt alternativ.

Der er under alle omstændigheder alene krav om at beskrive *rimelige/realistiske* alternativer. At alternativerne skal være realistiske, betyder, at de skal være teknisk, praktisk og økonomisk mulige. De skal desuden falde ind under den pågældende myndigheds retlige og geografiske kompetence.[31]

En miljørapport skal indeholde en kort skitsering af grunden til at vælge de alternativer, der har været behandlet, og en beskrivelse af, hvorledes vurderingen er gennemført, herunder eventuelle vanskeligheder (som f.eks. tekniske mangler eller mangel på knowhow), der er opstået under indsamlingen af de krævede oplysninger, jf. bilag 1, litra h.

Der er således et krav om, at der skal redegøres for grunden til at *vælge de alternativer, der har været behandlet*, jf. bilag 1, litra h. Der er derimod ikke i loven eller direktivet et krav om redegørelse for grunden til at *fravælge* at behandle bestemte alternativer.

Planklagenævnets vurdering

Planklagenævnet finder, at kommunen i tilstrækkelig grad har vurderet og belyst alternativer i miljørapporten.

Nævnet lægger vægt på, at alternativer er beskrevet i miljørapporten s. 5, hvor det bl.a. fremgår, at der som en del af miljørapporten blev foretaget en gennemgang af en række andre forslag til alternative placeringsmuligheder, der blev identificeret i løbet af den første offentlige høring. De alternative placeringsmuligheder omfatter Færgenhaven, 6. bassin, Fiskerihavnen og den tidligere lystbådehavn i 2. bassin, Trafikhavnssbassinet, samt fremrykning af Atlantkaj

ud i sejlrenden. Gennemgangen af alternativerne til havneudvidelsen viser, at ingen af de foreslåede alternativer vil give mulighed for at opbygge de faciliteter, som påtænkes anlagt ved den planlagte udvidelse. Derudover vil ingen af disse alternativer sikre den nødvendige etablering af ekstra kajanlæg. Nogle af de foreslåede alternativer vil desuden medføre en væsentlig transport gennem Esbjerg by.

Planklagenævnet finder på baggrund af ovennævnte, at kommunen har overholdt miljøvurderingslovens minimumskrav til indholdet af en miljørapport, og nævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet.

2.6. Inddragelse af offentligheden og håndtering af indsigelser

2.6.1. Klagen

Det er anført i klagesagen, at kommunen ikke har imødekommet klagerens og øvrige borgeres indsigelser.

2.6.2. Generelt om inddragelse af offentligheden og håndtering af indsigelser

En kommunes vedtagelse af en lokalplan skal ske i overensstemmelse med de retningslinjer, som er fastsat i planlovens kapitel 6.

En kommune kan vedtage et forslag til en lokalplan endeligt, når forslaget har været fremlagt offentligt med en frist på mindst 4 uger til fremsættelse af indsigelser, jf. planlovens § 24, stk. 5. Kommunen kan for forslag til lokalplaner af mindre betydning fastsætte en kortere frist, dog på mindst 2 uger, jf. planlovens § 24, stk. 6. Fristen skal være passende og tillade rimelig tid til at informere offentligheden og til, at offentligheden kan forberede sig på og opnå reel deltagelse i processen, jf. planlovens § 24, stk. 7.

Hvis der rettidigt har været fremsat indsigelser m.v. mod et lokalplanforslag, kan vedtagelsen af lokalplanen dog tidligst ske 4 uger efter udløbet af indsigelsesfristen, jf. § 27, stk. 1, 2. pkt.

Formålet med bestemmelsen om 4 uger er at sikre, at indsigelser mod et lokalplanforslag får en seriøs behandling. Af lovbestemmelsens forarbejder fremgår bl.a., at bestemmelsen gælder uanset indsigelsernes karakter.

Kommunen er imidlertid ikke efter planloven forpligtet til at imødekomme indsigelser mod et planforslag. Kommunen er heller ikke forpligtet til at besvare indsigelser eller begrunde, hvorfor kommunen ikke følger indsigelserne.

2.6.3. Planklagenævnets vurdering

Klagerens indsigelse er gengivet i kommunens notat om indsigelser mod planforslaget. Notatet var vedlagt som bilag til dagsordenen til kommunalbestyrelsens møde 6. september 2021. Desuden indgik alle indsigelser i deres fulde ordlyd som et bilag til dagsordenen. Kommunen har således inddraget klagerens og de øvrige borgeres indsigelser i behandlingen af planforslaget.

Nævnet bemærker i den forbindelse, at kommunen efter planloven ikke er forpligtet til at imødekomme indsigelser mod et planforslag.

På denne baggrund kan Planklagenævnet ikke give medhold i klagen over kommunens behandling af klagerens og de øvrige borgeres indsigelse mod planforslaget.

2.7. Opdeling af et oprindeligt projekt i mindre dele

2.7.1. Klagen

Det fremgår af klagen, at klageren stiller spørgsmålstegn ved, om det er lovligt ifølge planloven at opdele et oprindeligt samlet projekt i mindre dele.

2.7.2. Planklagenævnets vurdering

Der er ikke i planloven fastsat bestemmelser, som er til hinder for, at der vedtages separate lokalplaner for forskellige etaper frem for en samlet lokalplan.

Planklagenævnet kan derfor ikke give medhold i klagepunktet.

3. Afsluttende bemærkninger

Planklagenævnet kan ikke give medhold i klagerne over den endelige vedtagelse af lokalplanen og den miljøvurdering, som er gennemført i forbindelse med Esbjerg Kommunes endelige vedtagelse af kommuneplantillæg nr. 2018.13 til kommuneplan 2018-30 og lokalplan nr. 01-100-0007, Udvidelse af Esbjerg Havn.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 4, stk. 1, i lov om Planklagenævnet.

Planklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 3, stk. 3, i lov om Planklagenævnet.^[32] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. § 3, stk. 4, i lov om Planklagenævnet.

De indbetalte klagegebyrer tilbagebetales ikke. Klagegebyrer tilbagebetales kun, hvis nævnet har afvist at behandle sagen, hvis klagen tilbagekaldes, eller hvis nævnet giver klageren medhold eller i øvrigt ændrer den afgørelse, der er klaget over. Det er ikke tilfældet i denne sag. Planklagenævnets afgørelse vedrørende klagegebyret kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed. Der henvises til § 3 i gebyrbekendtgørelsen for Planklagenævnet.^[33]

---

[1] Planerne kan søges frem på plandata.dk: <http://kort.plandata.dk/searchlist/#/> (<http://kort.plandata.dk/searchlist/#/>).

[2] Bekendtgørelse af lov om planlægning, jf. lovbekendtgørelse nr. 1157 af 1. juli 2020 med senere ændringer.

[3] Oprindeligt Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle. Det oprindelige direktiv og senere ændringer er nu kodificeret i Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle.

[4] Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

[5] Bekendtgørelse nr. 1383 af 26. november 2016 om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

[6] Dette gælder dog ikke planforslag, som er direkte forbundet med eller nødvendige for et Natura 2000-områdets forvaltning.

[7] EU-Kommissionens meddelelse "Forvaltning af Natura 2000-lokaliteter – Bestemmelserne i artikel 6 i habitatdirektivet 92/43/EØF", 2018, afsnit 3.6.4.

[8] EU-Domstolens dom af 11. april 2013 i sag C-258/11 (Sweetman), præmis 39.

[9] EU-Domstolens dom af 26. april 2017 i sag C-142/16 (Moorburg), præmis 29.

[10] Habitatvejledningen, december 2020, afsnit 4.3.

[11] <https://www2.dmu.dk/Pub/FR635.pdf> (<https://www2.dmu.dk/Pub/FR635.pdf>) & <https://mst.dk/natur-vand/natur/artsleksikon/fisk/snaebel/> (<https://mst.dk/natur-vand/natur/artsleksikon/fisk/snaebel/>).

[12] <https://mst.dk/natur-vand/natur/artsleksikon/pattedyr/marsvin/> (<https://mst.dk/natur-vand/natur/artsleksikon/pattedyr/marsvin/>).

[13] <https://mst.dk/natur-vand/natur/artsleksikon/pattedyr/spaettet-sael/> (<https://mst.dk/natur-vand/natur/artsleksikon/pattedyr/spaettet-sael/>).

[14] <https://mst.dk/natur-vand/natur/artsleksikon/pattedyr/graasael/> (<https://mst.dk/natur-vand/natur/artsleksikon/pattedyr/graasael/>).

[15] <https://mst.dk/natur-vand/natur/artsleksikon/pattedyr/odder/> (<https://mst.dk/natur-vand/natur/artsleksikon/pattedyr/odder/>).

[16] Se bl.a. bilag 1, billede 8.

[17] <https://mst.dk/media/128611/habitatbeskrivelser-2016-ver-105.pdf> (<https://mst.dk/media/128611/habitatbeskrivelser-2016-ver-105.pdf>).

[18] Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

[19] Bekendtgørelse nr. 1383 af 26. november 2016 om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

[20] Habitatvejledningen, december 2020, afsnit 9.7.1.4.

[21] Habitatvejledningen, afsnit 9.7.1.5.

[22] Habitatvejledningen, afsnit 9.6.3.

[23] Habitatvejledningen, afsnit 9.7.1.

[24] Habitatvejledningen, afsnit 9.6.5.

[25] Lovbekendtgørelse nr. 973 af 25. juni 2020 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

[26] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger.

[27] Bekendtgørelse af lov om vandplanlægning, jf. lovbekendtgørelse nr. 126 af 26. januar 2017.

[28] <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv2-bek-2019>
(<https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv2-bek-2019>).

[29] Lovforslag 147, FT 2015-1, de specielle bemærkninger til § 12.

[30] Kommissionens vejledning om gennemførelse af direktiv 2001/42 om vurdering af bestemte planers og programmers indvirkning på miljøet, 2003.

[31] Vejledning om miljøvurdering af planer og programmer, Miljøministeriet, juni 2006, afsnit 5.

[32] Lov nr. 1658 af 20. december 2016 om Planklagenævnet.

[33] Bekendtgørelse nr. 108 af 28. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Planklagenævnet.

Sag:

22/01333 og
21/11945

Dato:

8. juli 2022.

Emner:

Miljøvurderingslo...

Highlight:

 Vis/skjul highlight

Planklagenævnet (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/planklagenaevnet/>) • Nævnenes Hus • Toldboden 2 •
8800 Viborg • Tlf. nr.: 72 40 56 00 • CVR: 37795526 • Plan@naevneneshus.dk (<mailto:Plan@naevneneshus.dk>)
[Tilgængelighedserklæring](https://www.was.digst.dk/pkn-naevneneshus-dk) (<https://www.was.digst.dk/pkn-naevneneshus-dk>)